OBIŠČITE RAZSTAVO GOSPODARSKE DEJAVNOSTI V KOPRU

PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VI - Štev. 225 (1616) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. I. gr. TRST, sobota 7. oktobra 1950 Cena 15 lir

Prispevajmo v tednu „Za našega dijaka" in postanimo člani Dijaške Matice!

Nadaljuje se v skupščini OZN razprava o sklepih glede Koreje

Znova zavrnjen predlog za povabilo predstavnikov Severne in Južne Koreje k debati

FLUSHING MEADOWS, 6. Glavna skupščina se je danes sestala, da razpravlja o sklepih političnega odbora glede Koreje. Skupščina bo morala glasovati o resoluciji osmih držav kakor tudi o sovjetskih in drugih resolucijah, ki so bile v političnem odboru zavrnjene. Dalje mora skupščina izvoliti sedmega člana nove komisije za Korejo, ker je Indija odklonila svojo udeležbo. Angleški delegat je predlagal Tailandijo.

Še pred začetkom razpravljanja je sovjetski delegat Malik zahteval, naj bodo k razpravljanju dopuščeni predstavniki Severne in Južne Koreje. Skupščina pa je ta predlog zavrnila z 41 glasovi proti šestim (sovjetski blok in Jugoslavija) in 6 vzdržanimi. Med vzdržanimi so arabske države in Argentina.

Prvi govornik je bil poljski delegat, ki je poudarjal, da samo resolucija sovjetskega bloka zadovoljuje upravičene težnje korejskega ljudstva do svobode in enotnosti.

Za njim je govoril angleški delegat Younger, ki je izrazil upanje, da bo čas pred volitvami kratek, kar da bi omogočilo četam Združenih narodov povratek v domovino. Pripomnil pa je, da se te čete ne bi smele umakniti, «dokler ne bo njihova naloga dokončana». Nato je Younger kritiziral sovjetsko resolucijo in zavrnil sovjetske obtožbe, da so čete Združenih narodov na Koreji zato, da bi tam ostale vsilile ameriški vpliv. Tudi filipinski delegat Romulo je kritiziral sovjetsko resolucijo in podprl resolucijo osmih držav.

V imenu ZDA je Warren Austin izjavil, da bo morala komisija uveljaviti priporočila OZN v severnem delu Koreje, kjer niso imeli opazovalci OZN nikoli možnosti ugotoviti političnih teženj prebivalstva, ter takoj začeti obnovo dežele. Austin je dalje izjavil, da ameriška vlada nima namena vsiliti Syngmana Rheeja korejskemu ljudstvu, to tem bolj, ker je bil pri zadnjih volitvah v manjšini. Zaključil je, da mora korejsko ljudstvo odločati, katero vlado želi.

Na popoldanski seji je govoril prvi perujski delegat, ki je podprl resolucijo osmih držav. Francoski delegat pa je poudaril, da je možno rešiti korejsko vprašanje samo, če se vzame ta država kot nedeljiva enota. OZN bo lahko rešila to vprašanje, samo če bo Koreji lahko zagotovila mir. Zato je potrebna za določen čas navzočnost oboroženih sil na vsej Koreji, je pripomnil francoski delegat, ki je dodal, da bi morala imeti nova komisija tako oblast, da bo lahko izvedla svojo nalogo na vsem korejskem ozemlju.

Ker je bilo vpisanih še veliko število govornikov, se je seja odložila na jutri, ne da bi prišlo do glasovanja.

Obveščeni krogi izjavljajo, da se bo prihodnji teden sestal gospodarski in socialni svet, da razpravlja o posledicah gospodarskega in socialnega značaja, ki jih bodo imeli sklepi, ki jih bo skupščina sprejela glede Koreje.

V ponedeljek pa se bo v posebnem političnem odboru začela razprava o Libiji. Proučili bodo poročilo komisarja OZN Pelta ter komisarjev Velike Britanije in Francije.

Z gospodarske razstave v Kopru

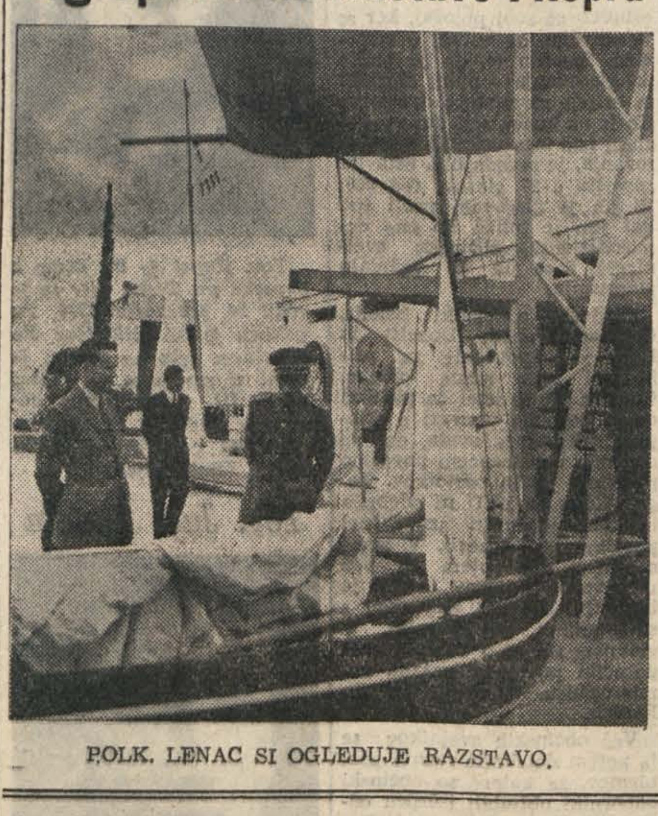

POLK. LENAC SI OGLEDUJE RAZSTAVO.

Najmodernejše francosko letalo pristalo v Zemunu

BEOGRAD, 6. — Danes popoldne je pristalo na zemunskem letališču letalo «SO 30 P. Bretagne», izdelek francoske letalske industrije. Letalo je zgrajeno po najsodobnejših in najpopolnejših tehničnih izkušnjah in je najnovejši izdelek francoskega trgovinskega letalstva. Letalo bodo pokazali jugoslovanskim oblastem in strokovnjakom civilnega letalstva. Jutri pa bo letalo odletelo proti Rimu, Barceloni, Lisboni in Madridu. Z letalom potujejo po evropskih prestolnicah inženirji, predstavniki tovarne, ki je zgradila letalo, ter Pierre L'eveque, načelnik urada za inozemstvo francoske poročevalske službe AFP.

Angleško-sovjetska trgovinska pogajanja

LONDON, 6. — List «Daily Herald» piše, da se v Moskvi vršijo pogajanja o izvozu sovjetskih žitaric v Anglijo. List piše, da bodo čez dva tedna izdali poročilo o končanih pogajanjih. List omenja, da je lansko leto Sovjetska zveza poslala Angliji milijon ton koruze, ječmena in ovsa.

Laburistični kongres odklonil sodelovanje pri Schumanovem načrtu

Minister Dalton dejal, da morata jeklarska in premogovna industrija ostati v angleških rokah

MARGATE, 6. — Nov udarec je dobilo prizadevanje, da bi Anglija sodelovala v Schumanovem načrtu. Danes je namreč na kongresu laburistične stranke minister Hug Dalton izjavil, da bo «samo angleški narod in nihče drugi še naprej varoval angleško jeklarsko in premogovno industrijo».

V zvezi z resolucijo izvršilnega odbora stranke, ki odobrava stališče laburistične vlade, ker se je izjavila proti udeležbi Anglije pri odboru za nadzorstvo premogovne in jeklarske industrije Zahodne Evrope v okviru Schumanovega načrta, je Dalton ponovil, da si laburisti predvsem ne želijo, da bi kdo drugi namesto Angležev nadzoroval angleško proizvodnjo premoga, železa in jekla. «Podržavili smo premogovno industrijo, sedaj pa izvajamo podržavljenje jeklarske industrije. Ti dve industriji morata ostati v rokah angleškega naroda», je dejal Dalton. Obljubil pa je, da bodo storili vse, kar je v njihovih močeh, za sodelovanje, «ki je v interesu skupnosti bodisi Angležev ali delavcev in potrošnikov na kontinentu».

Po Daltonovem govoru je kongres soglasno odobril resolucijo, ki podpira vladno politiko glede Schumanovega načrta in Evropske zveze in ki zahteva s strani Anglije izdelavo nekega «socialističnega programa za evropsko sodelovanje». Resolucija pravi med drugim, da bi brez skupne posesti in polne zaposlitve združitev evropske težke industrije privedla do omejevalnih monopolov, brezposelnosti ter znižanja življenjske ravni delavcev. S tem glasovanjem se je kongres angleških laburistov končal. Kljub temu da so prerešetali v enem tednu vsa vprašanja, je vendarle eno ostalo nerešeno, in sicer to, kdaj bodo prihodnje volitve. Le Atllee je nekje medlo omenil, da bodo te tedaj, ko bo za to primeren čas. Mnenje dobro obveščenih krogov je, da bo do volitev prišlo po zimskih mesecih ali spomladi prihodnjega leta.

Na Dunaju spet mirno

DUNAJ, 6. — Avstrijska vlada je objavila izjavo, v kateri se je zahvalila avstrijskemu ljudstvu in policiji «zaradi njunega pogumnega obnašanja». Na Dunaju je življenje spet normalno, čeprav je danes glasnik akcijskega odbora stavkajočih delavcev zagrozil s ponovno akcijo. Minister za notranje zadeve Helmar trdi, da so stavko organizirali kominformovski agenti in da ni šlo za mezde in cene, pač pa za obstoj avstrijske republike. «Skušali so izzvati kaos v avstrijskem gospodarskem življenju. Sedaj bo treba sprejeti ukrepe in dokazati nekaterim ljudem, da je skupna dobrobit pred njihovimi koristmi», je dejal Helmar.

Glasilo sovjetskih sindikatov «Trud» je objavilo članek o stavki avstrijskih delavcev. Članek Grigorijev piše, da je bil glavni vzrok stavke sklep avstrijske vlade o nesorazmernem povišanju cen in mezd. Ta ukrep je že povečal razliko med nizkimi plačami in draginjo. Članek poudarja, da skušajo avstrijski voditelji prikazati to stavko kot komunistični udar in s tem opravičiti priprave za krvave ukrepe, ki jih nameravajo sprejeti proti delavcem. Članek nato označuje stališče ameriških, francoskih in angleških okupacijskih oblasti do stavke kot vmešavanje v notranje zadeve Avstrije.

BEOGRAD, 6. — Blizu železniškega križišča Novska pri Zagrebu sta trčila brzovlak Beograd - Zagreb in tovorni vlak. Nesreča je zahtevala nekaj ranjenih od teh štiri hudo. Poškodovani sta bili obe lokomotivi in tudi več železniških vozov je bilo pokvarjenih.

STAVKA 400 TISOČ DELAVCEV v Zahodni Nemčiji

Uklnjen je ves rečni promet - Policija v pripravljenosti

FRANKFURT, 6. — Dvajset tisoč članov sindikata prevozniške stroke v Zahodni Nemčiji je začelo stavkati opolnoči. Stavkajoči zahtevajo povišanje mezd. Zaradi stavke je popolnoma ukinjen rečni promet v Zahodni Nemčiji. Izjema sta le reki Majna in Neckar. Zaradi stavke je prekinjen tudi promet v prekopih 12 ur po stavki je bil še vedno odprt prekop med Kielom in Baltskim morjem. Vzdolž prekopa so policijski oddelki v pripravljenosti. Vendar pa tudi tu ni več normalnega prometa in na obeh koncih prekopa je že zasidranih na desetine ladij, ki čakajo, da bodo zaplule v prekop.

Čeprav so nižji uslužbenci skoro vsi stavkali, med temi čuvaji valolomov, piloti vlačilcev, čuvaji mostov in delavci zaposleni pri zapornicah prekopov, so ostali v službi funkcionarji. Tem namreč prepoveduje zakon, da bi stavkali. Kljub temu je stavka zavzela velik obseg. Poudariti je treba, da ne stavka samo 20 tisoč članov sindikata, pač pa skoraj vseh 400 tisoč uslužbencev, bodisi delavcev in uradnikov prevozniške stroke.

Predsednik Zveze javnih uslužbencev Adolf Kummernus je obtožil vlado, da skuša uvajati politiko v navadno mezdno gibanje, katerega namen je rešitev vprašanja mezd. Resnih incidentov ni bilo do sedaj. Vendar pa so stavkajoči zagrozili, da bodo poostrili stavko, če bo policija podpihovala stavkokaze. V Luebecku je tranzitni promet popolnoma paraliziran v prekopu Laba-Luebeck. V Duisburgu čaka 200 rečnih ladij, da bi zaplule v prekop Ren-Herne.

De Gasperijeve skrbi zaradi "incidenta Dayton„

RIM, 6. — Danes je De Gasperi sprejel političnega tajnika krščanske demokracije Gonella, s katerim se je razgovarjal o položaju, ki je nastal zaradi «incidenta Dayton». Domneva se, da bodo ta «incidenti» izrabili vsi tisti, ki hočejo pospešiti oboroževanje, med katerimi so ministri Pacciardi, Scelba in drugi.

Iz Washingtona pa javljajo, da se je italijanski poslanik Tarchiani razgovarjal z državnim podtajnikom Mathewsom. Nekateri opazovalci izjavljajo, da je De Gasperi v svojem razgovoru z ameriškim poslanikom pred dnevi predočil težkoče, ki bi zaradi tega incidenta lahko nastale njegovi vladi zaradi notranje opozicije. Tarchiani je po razgovoru z Mathewsom izjavil, da se je razgovarjal «o splošni gospodarski politiki italijanske vlade ter o oborožitvenem naporu». Dejal je dalje: «Strinjala sva se pri ugotovitvi, da je italijanska vlada napravila ter izdelala resne in plodne napore glede gospodarske obnove v Italiji. Ugotovila sva tudi, da je bilo trdo dela, da izpolni svojo dolžnost v okviru atlantskega pakta, da oboroži državo za skupno obrambo».

Šele na koncu je Tarchiani dodal: «Mimogrede sva tudi govorila o izjavi Daytona. Glede tega pa sva obadva prejela vest, da je bil incident včeraj v Rimu zaključen». V Washingtonu pa so mnenja, da Daytonova izjava, čeprav ni bila pooblaščena, verjetno odraža mišljenje uprave Marshallovega načrta v Rimu.

V pokrajini Novara traja že deset dni stavka kmetijskih delavcev in položaj je zelo napet. Včeraj je prišlo do spopadov med stavkajočimi delavci in stavkokazi. Osem delavcev je bilo hudo ranjenih. Iz Turina so prišla policijska ojačenja. Danes pa so se na prefekturi nadaljevala pogajanja za sporazum. Tudi v milanski pokrajini se stavka kmetijskih delavcev nadaljuje in se zdi, da se bo razširila na druga področja.

DUNAJ, 6. — Dobro obveščeni krogi poročajo, da bo imela delavska milica na Madžarskem 300.000 mož. To milico naj bi predvsem uporabili za boj proti tujim agentom in njihovim načrtom. Tuji opazovalci v Budimpešti pa pravijo, da bi ta milica pod poveljstvom častnikov madžarskih oboroženih sil občutno povečala madžarsko vojsko. Znano je, da bi po mirovni pogodbi morala imeti Madžarska vojska 75.000 mož. Pravijo pa, da jih je v resnici 150.000. Poročajo tudi, da tudi policijska sila znaša 50.000 mož.

Ameriške priprave pred novim napadom

Pjongjang cilj nove ofenzive - Tudi 6. južna divizija prekoračila mejo - Mac Arthurjevo poročilo o izgubah severnih - Dve ameriški ladji potopljeni

KOREJSKA FRONTA, (Izvleček iz poročila dopisnika agencije «Ansa»). — Povelje za pohod še ni bilo izdano četam držav članic OZN, vendar je že precej znakov, po katerih lahko sodimo, da bo do tega sklepa prišlo v kratkem času. Ameriško poveljstvo je sprejelo celo vrsto varnostnih ukrepov. Novinarje je zaprosilo, naj ne poročajo o novi razporeditvi čet v bližini 38. vzporednika, ki bodo prešle v napad.

Smeri ofenzive ni težko uganiti. Saj je Pjongjang razen Vonsana edini veliki strateški cilj severno od 38. vzporednika. Prav pohod proti Pjongjangu bi strateško odgovarjal napredovanju južnih ob vzhodni obali. V krogih ameriškega glavnega stanu upajo, da bodo naglo opravili svojo nalogo, ker bodo istočasno uporabili vse oklopne sile in letalstvo. Edina današnja omembe vredna zavezniška dejavnost je bilo letalsko bombardiranje severnokorejskih kolon, ki še vedno prihajajo z mandžurske meje. Iz fotografskih posnetkov je razvidno, da ne gre za čete, pač pa za orožje in municijo.

UNITED PRESS. Sesta južnokorejska divizija je danes prekoračila staro mejo in se pridružila dvema južnima divizijama, ki čistita južnovzhodno področje Severne Koreje. Sesta južna divizija je vkorakala v Sišoni 5 km severno od stare meje. Istočasno je tretja južna divizija, ki je po prekoračenju stare meje prejšnjo nedeljo prodrla ob vzhodni obali 160 km proti severu, napredovala danes še za 40 km in se približala Tongšonu, ne da bi naletela na odpor. Nasprotujoče si vesti govorijo o premikanju severnih čet severno in zahodno od Vonsana, medtem ko naj bi se druge severnokorejske enote pomikale proti jugu, da bi branile Vonsan.

Glavni štab generala Mac Arthurja je objavil poročilo, v katerem pravi, da so sile držav OZN od vsega začetka vojne na Koreji zajele 40.000 vojakov, 14.000 od teh so zajele v zadnjih treh dneh. Računajo, da znašajo izgube severnih od začetka vojne na Koreji 200.000 mož, vštevši ujetnike.

Jutranje POROČILO GLAVNEGA STABA SEVERNOKOREJSKE VOJSKE pravi, da so ameriške sile sprožile napad na področju Ujongbuja, katerega pa so Severnokorejci takoj odbili. Poročilo govori nato o ameriškem rušilcu, ki se je potopil 2. oktobra ob vzhodni obali, ker je naletel na mino. 4. oktobra pa se je pred Jangjangom potopila neka ameriška prevozna ladja.

Večerno poročilo omenja, da so na vseh področjih fronte ogorčeni boji med severnokorejsko vojsko in številčno močnejšim sovražnikom. Severno od Seula na področju Munsana (Bunšan) je sovražnik, ki je skušal prekoračiti reko Inšjangan (Rinsinko), bil odbit na južnem bregu reke ter utrpel hude izgube. Poročilo pravi nato, da je protiletalsko topništvo severne vojske od 30. septembra pa do 5. oktobra sestrelilo 16 sovražnih letal.

Visoke osebnosti na zagrebškem velesejmu

ZAGREB, 6. — Skupina industrijcev iz Padove je danes obiskala zagrebški velesejem. Med temi je bil tudi predsednik velesejma v Padovi Di Molin.

Med obiskovalci je bil tudi predsednik Prezidija jugoslovanske Ljudske skupščine Ivan Ribar. Velesejem si je ogledal tudi kanadski odpravnik poslov.

Sinoči je prispel v Zagreb avstrijski minister za zunanjo trgovino dr. Kolb. Skupaj s funkcionarji avstrijskega ministra za zunanje zadeve si bo minister Kolb ogledal velesejem.

KAIRO, 6. — Minister za javna dela Osman Moharan paša je sinoči javil tisku, da so se Egipt, Anglija in Abesinija sporazumele glede gradnje jeza na jezeru Tana. Z deli bodo začeli čez 6 mesecev.

Pred ponovnim proslavljanjem šovinizma na Koroškem

V zvezi z bližnjo 30. obletnico krivičnega koroškega plebiscita (10. t. m.) je ljubljanska «Ljudska pravica» objavila pod gornjim naslovom naslednji članek:

Naši narodi so po drugi vojni utrpeli ogromne žrtve, da bi prišlo čimprej do miru v tem delu Evrope. Za zeleno mizo so velike sile po načelu barantanja z malimi narodi proti naši volji odtrgale žive dele naše slovenske domovine in jih zopet določile v suženjstvo Italiji in Avstriji. Pa ne samo to. Politika interesnih področij in poravnavanja raznih računov so bila doslej tudi največja ovira, da bi države, ki žive v sosedstvu, same našle pot za rešitev odprtih medsebojnih vprašanj. Mir in pravična rešitev spornih vprašanj sta potrebna naši domovini in sta potrebna sosednim narodom. Kar je v nasprotju z miroljubno politiko, nasprotuje tudi interesom naših in sosednih narodov. Drugačna politika nima nobenih skupnih interesov z narodi, ki zahtevajo svobodo in boljše življenje.

Tako je naše gledanje. Prepričani smo, da se z nami strinjajo tudi vsi demokratični ljudje v sosednih državah. Prizadevanje, da bi bilo tako načelo tudi uresničeno, pa zahteva doslednost in izključuje vsak šovinizem in razglašanje zgodovinskih krivic za pravico. Ali zgodovina v zadnjih letih še ni dala dovolj pouka, kam pelje netenje šovinizma?

V sosednji Avstriji so na delu sile, ki se pripravljajo, da bi znova zalučale kamen v prizadevanja za izboljšanje sosedskih odnosov med Jugoslavijo in Avstrijo. Ta kamen je namenjen koroškim Slovencem, hkrati pa zadeva tudi nas. Bliža se 10. oktober, letos tridesetletnica plebiscitne komedije, ki naj bi takrat pred svetom opravičila nadaljnje nasilje nad delom našega slovenskega naroda. Ta sramotni plebiscit, organiziran v senci stoletnega suženjstva Slovencev tujemu gospodarju in pod najtežjimi okolnostmi za koroške Slovence, ter izveden tako, da so bile želje njegovih organizatorjev že vnaprej zagotovljene, naj bi dal legitimacijo za to, kar se je dogajalo pozneje. Naj omenimo, kakšni so bili cilji koroškega «obrambnega boja za nedeljivo Koroško».

Nacist Steinacher, danes ekspert za manjšinsko politiko «Avstrijske ljudske stranke», je v svoji knjigi «Zmaga v nemški noči» svojčas napisal: «Ker so zavezniki, predvsem Francozi, prežali na vsenemške spletke, nismo mogli klicati: 'Nemčija', 'Avstrija' pa nismo hoteli reči, ker je postal naš bojni klic pač 'Koroška'.» Steinacher je bil nato vodja rajhovske nacistične organizacije v inozemstvu, «Heimatbund» pa, kateremu je Steinacher za vodjo ustoličil Maier-Kaibitscha, v dobi nacizma žarišče fizičnega obračunavanja s koroškimi Slovenci in tudi s Slovenci v «Oberkrainu» in «Miesstalu». Taka je bila pot šovinizma. Desetooktobrske proslave pa so bile manifestacije tega šovinizma. V prvi avstrijski republiki so se zbirali na teh proslavah ljudje z belimi nogavicami, v dobi nacizma pa so stopnjevali proslavljanje desetega oktobra tako daleč, da je bil ta dan običajno določen za nagraditev nacističnih «kulturnikov», da je bil ta dan generalni apel nacističnih voditeljev na Koroškem in da je leta 1943 prišel na ta dan sam nacistični ideolog Alfred Rosenberg na Koroško.

Torej je vsebina slavljenja desetega oktobra dovolj jasna. Ni si mogoče misliti, da odgovorni ljudje ne bi vedeli za zgodovino teh proslav. Se to bi bilo morda potrebno omeniti, da je bil 10. oktobra 1942 v okviru proslav ustanovljen tudi «Institut za raziskovanje koroške dežele», ki si je postavil za nalogo, da bo «...agitacijskim lažem nekdanje hujskaške centrale v Ljubljani postavil nasproti moč znanstveno ugotovljene resnice.» Wutteji in drugi so nato «znanstveno» dokazovali potrebo krvavega nasilja nad koroškimi in ostalimi Slovenci. Zakaj torej danes nadaljevati tradicijo slavljenja desetega oktobra? To se bo upravičeno vprašal tudi sleherni avstrijski demokrat. Mi smo naše mnenje že dovoljkrat jasno povedali.

Ali ne bi bilo bolj pametno na ta dan se globoko zamisliti nad težkim položajem koroških Slovencev? Kljub junaškemu boju slovenskega ljudstva na Koroškem, še danes ni v Celovcu slovenske gimnazije, tje šele učiteljišče. Niti nimajo slovenski kmečki sinovi ene svoje kmetijske šole. Nasprotno, taisti Steinacher, ki je poosebljen primer poti šovinizma, vodi danes kampanjo proti dvojezičnemu šolstvu. Najbrž tudi danes ne uporablja dostikrat besede «Avstrija», on in njegovi namreč neprestano «Suedkaernten» je nekdaj bila tudi oznaka za Gorenjsko. Sicer pa govori Steinacher tudi o «Brueckenkopfu. Toda ne gre samo za osebo nacista Steinacherja, gre za duha, ki veje še vedno na Koroškem in ki ga Steinacher in njegova kompanija reprezentirajo. Tudi Maier-Kaibitsch je danes že svoboden in gestapovec Messiner se sprehaja po Koroškem. To so dejstva, mimo katerih ni mogoče iti. Tudi ni mogoče mimo tega, da vlada na Koroškem tako vzdušje, da sleherni, ki se pokaže za zavednega Slovenca, trepeta za svoj zaslužek. Številni bivši izseljenci tudi še danes niso dobili vrnjenega svojega premoženja itd. Odrediti koroškim Slovencem tiste pravice, ki jim gredo bi bilo pač bolj pametno, kakor slaviti tako sramotno tradicijo.

Dejstva govore jasno besede, kakšna je pot pravičnosti in prizadevanja za boljše sožitje dveh narodov na Koroškem in sodelovanje dveh sosednih držav. Zapiranje oči pred temi dejstvi in napihovanje šovinističnih strasti pa je le pot razdora in obujanje žalostne preteklosti. Prepričani smo, da tako mislijo vsi demokratični Avstrijci. Potrebno bi bilo le, da bi bila šovinistična politika končno že enkrat odpravljena. Dolžnost vseh, ki mislijo tako, pa bi bila, da to tudi uresničijo.

Afgansko-pakistanski spor

NOVI DELHI, 6. — Afganistanski poslanik v Novem Delhiju je odločno zanikal novice iz Karačija, da so afganistanske čete vdrle 30. septembra na pakistansko ozemlje, kakor je včeraj javila pakistanska vlada, ki je pripomnila, da sta pakistanska vojska in letalstvo odbila te čete. Gre za obmejno področje Puštunistan, ki je bilo za časa britanskega dominija skrajni obmejni pas indijskega ozemlja ob afganistanski meji. To področje šteje okoli 4 milijone muslimanov. Po britanski izpraznitvi nadzoruje to ozemlje Pakistan, toda tamkajšnje prebivalstvo zahteva svojo neodvisno državo.

Poslanik je izjavil, da je Afganistan pripravljen sprejeti mednarodno komisijo, ki naj ugotovi akcijo Pakistana proti Puštunistanu.

Pakistanski minister za obrambo je danes javil, da so bile afganistanske čete potisnjene zopet čez mejo. Ameriški uradni krogi pa izjavljajo, da gre le za manjše krajevne incidente in da so vse novice s tem v zvezi pretirane.

Pakistanski vladni predsednik pa je danes v parlamentu govoril tudi o Kašmirju in poudaril, da mora Varnostni svet prisiliti Indijo na izvedbo mednarodnega sporazuma o Kašmirju.

Vietminhova ofenziva v Indokini

Francoske kolonialne čete se umikajo in skušajo postaviti novo obrambno črto

SAIGON, 6. — Vietminhova vojska je danes sprožila napad vzdolž 35 milj dolge fronte. Napad je bil izvršen blizu meje z LR Kitajsko. Francoske okupacijske sile pa so se morale umakniti in opustiti dve postojanki. Glavni štab francoske vojske je javil, da je napad usmerjen na nekatere postojanke med Take in Langson. Francoske čete skušajo sedaj postaviti novo obrambno črto ob izlivu Rdeče reke, kjer je najbogatejše poljedelsko področje v Indokini. Predstavnik glavnega štaba je izjavil, da več Vietminhovih bataljonov sodeluje pri tem napadu proti utrdbam med Take in Langson vzdolž četrte kolonialne ceste.

Položaj francoskih obmejnih posadk je vsak dan slabši, posebno odkar je Vietminhova vojska dosegla trdnjavo Donke, ki je padla 18. septembra. O drugem francoskem umiku so javili danes zjutraj. Patrulje Vietminhovih čet so prisilile francoske čete, da so se umaknile z nekega položaja blizu Tajbinha 80 km južnovzhodno od velikega mesta Hanoja, kjer so riževa polja. Predstavnik glavnega štaba je priznal, da so zadnje dni Vietminhove čete silno povečale svojo dejavnost in to na področjih, ki so med seboj zelo oddaljena, od severnih meja do močvirja južno od Saigona in do zahodne meje s Kambodžo.

V francoskih vojaških krogih pravijo, da sodeluje v napadu 30.000 Vietminhovih vojakov. Poudarjajo, da Francozi nestrpno čakajo, kdaj jim bo ZDA poslala podporo, katero jim je obljubil Truman.

Pred ameriškim odgovorom na britansko spomenico

WASHINGTON, 6. — Z gotovostjo računajo, da bodo ZDA v kratkem odgovorile na spomenico britanske vlade, s katero je ta zahtevala od ameriške vlade približno poldrugo milijardo dolarjev za finansiranje svojega oborožitvenega načrta.

V obveščenih krogih pa izjavljajo, da se pogajanja ne bodo mogla zaključiti pred prihodnjim zasedanjem namestnikov ministrov atlantskega pakta, ki se bo začelo v Londonu 16. t. m. V Washingtonu pa sodijo, da so angleške zahteve prevelike v primeri z rezultati, ki jih hočejo Angleži doseči. V londonskih krogih izjavljajo tudi, da so «preuranjene» vesti, da ZDA odklanjajo dobavo Veliki Britaniji «svobodnih dolarjev» za njeno oborožitev, t. j. dolarjev, ki bi jih Velika Britanija lahko uporabila v kateri koli državi, ne da bi o tem dajala račune. Washingtonski dopisnik lista «Daily Express» omenja, da je londonska vlada zahtevala od ZDA razen poldruge milijarde dolarjev tudi dobavo surovin in materiala za izvedbo svojega triletnega oborožitvenega programa, ki določa tri milijarde in 600 milijonov funtov izdatkov. Londonska vlada je v spomenici tudi poudarila, da bi bilo mogoče brez te pomoči izvesti oboroževanje samo s povratkom k režimu «austerity», ki je obstajal v vojnem času. Toda ameriška vlada je mnenja, da bi morali biti morebitni dovoljeni krediti povezani z nabavami surovin in strojev.

Bolgarsko - grški obmejni spor

ATENE, 6. — Na obeh bregovih reke Embros (Marica) je prišlo do streljanja med grškimi in bolgarskimi obmejnimi stražami. Sredi reke leži otok, ki pripada Grčiji. Meja pa teče vzdolž levega rokava reke. Poročajo, da Bolgari že tri dni gradijo jez čez rokav reke, tako da bi vodo usmerili v desni rokav, ki spada k Grčiji. Grški krogi pravijo, da delajo Bolgari to zaradi tega, da bi se polastili otoka. Posledice teh del pa bi bile te, da bi voda poplavila dobršno površino zemljišča, po katerem teče traška železniška proga. To bi pokvarilo vsa osuševalna dela, ki sta jih začeli Grčija in Turčija za ureditev toka reke Marice.

Podatki o finskih volitvah

HELSINKI, 6. — Objavili so končne rezultate finskih upravnih volitev. Nelevičarske stranke so ohranile večino, s katero so že razpolagale. Dejansko so nabrale 742.882 glasov, levičarske pa 705.556 glasov. Od levičarskih strank so dobili socialdemokrati 370.995 in komunisti 335.561 glasov. Sedeži so pa takole razdeljeni: 6734 so dobile nelevičarske stranke, 2702 socialdemokrati in komunisti 2485.

Spočetka so prihajala poročila, da so dobile večino levičarske stranke, zadnja poročila pa so pokazala, da so se pri štetju glasov uštelli; hkrati pa so prišla poročila z volišč, kjer so desničarske stranke dobile večino. Tako imajo sedaj nelevičarske stranke 51,26 odst. glasov, levičarske pa 48,74 odst. glasov. Toda dejstvo ostane, da so levičarske stranke dosegle velik uspeh, čeprav manjši, kakor je kazalo spočetka. Končni rezultati teh upravnih volitev bodo znani šele čez nekaj tednov, vendar pa ne bodo prinesli več bistvene spremembe.

SESTANEK MINISTROV držav Marshallovega načrta

Izjave francoskega finančnega ministra Petscheja

PARIZ, 6. — Danes so se sestali v Parizu ministri 18 držav Marshallovega načrta pod predsedstvom nizozemskega zunanjega ministra Stikkerja. Ministri so takoj začeli razpravljati o spomenici glavnega tajništva o nujnih gospodarskih vprašanjih.

Kakor poroča AFP, predvideva prva točka spomenice borbo proti inflaciji in ohranitev notranje finančne stabilnosti poudarjajoč potrebo, da vsaka država prilagodi svojim finančnim možnostim — upoštevajoč nove vojaške obveznosti — javne izdatke, proizvodnjo, potrošnega blaga in investicije.

Spomenica izključuje vsak poizkus dvostranskih pogajanj in predlaga 18 državam Marshallovega načrta, naj skupno s sodelovanjem ZDA in Kanade rešujejo vprašanja, ki nastajajo zaradi pomanjkljivosti surovin, zaradi inflacije in zaradi zvišanja cen.

Ostale točke so: borba proti pomanjkljivosti surovin s sodelovanjem ZDA in Kanade; boljša uporaba delavcev in statistika evropskih virov delovne sile; nadaljevanje politike liberalizacije izmenjav.

Francoski finančni minister Petsche je govoril o francoskem stališču. Njegov govor je bil v glavnem posvečen liberalizaciji še 15 odst. evropske trgovine in nevarnosti inflacije ter zvišanju cen surovin na svetovnih trgih. Petsche je poudarjal važnost, ki jo francoska vlada pripisuje rešitvi teh vprašanj v okviru organizacije Marshallovega načrta. Poudaril je potrebo ustanovitve investicijske banke ter dejal, da francoska vlada pričakuje od te organizacije naglo akcijo o vseh gospodarskih in finančnih vprašanjih ter da pristane na zvišanje od 1. februarja 1951 dalje na 75 odst. svobodnega uvoza posameznih držav iz drugih držav Marshallovega načrta. Če pa bi se konec leta pokazali uspehi posebno glede surovin nezadostni, si francoska vlada pridržuje možnost preklicati svoj pristop in če bo položaj zahteval, tudi že podvzete ukrepe o liberalizaciji.

Izvedenci so se sestali zvečer, da proučijo posamezne predloge glede spomenice. Jutrišnja seja bo posvečena vprašanju liberalizacije izmenjav ter načrtom integracije evropskega gospodarstva, ki so jih predložili Petsche (Francija), Stikker (Nizozemska) in Pella (Italija).

Bivši upravnik Marshallovega načrta Hoffman je imel danes poslovilni govor pred osebjem v Parizu, v katerem je poudarjal, da bo moralo imeti v prihodnjih mesecih prednost vprašanje oborožitve. Da pa bo ta oborožitev učinkovita — je pripomnil Hoffman — mora sloneti na trdnih gospodarskih temeljih.

„Incident Dayton"

Te dni se italijanski listi obširno ukvarjajo z izjavami novega šefa ameriške misije za Marshallov načrt v Rimu, Daytona, ki je pred kratkim nadomestil Zellerbacha.

Na tiskovni konferenci, namenjeni samo za zastopnike tujih listov in agencij je Dayton namreč izjavil, da je Italija v zelo kritičnem gospodarskem položaju in da bi moralo 200 milijonov dolarjev, ki jih bo misija do konca tega leta dodelila Italiji, rešiti italijansko gospodarstvo poloma. Pri tem je Dayton dodal, da je za to odgovorna italijanska vlada, ki je dajala več veljave načrtu za obrambo domače valute, kot pa ameriškim priporočilom, ki so se zavzemala za investicije domačega in tujega kapitala.

«Večkrat smo jih pozivali, kolikor smo mogli, da bi jih pripravili do tega, da zmanjšajo svoje nadzorstvo», je izjavil Dayton in pripomnil, da je prišlo med italijansko vlado in misijo Marshallovega načrta do sporazuma o programu za investicije v iznosu 1650 milijard lir v sedanjem finančnem letu. Ta program, ki bi lahko predstavljal maksimum pred tremi meseci, bi se moral sedaj spopolniti zaradi potreb oborožitve in ker ima Italija velike možnosti delovne sile in industrijskih naprav, kar bi omogočilo proizvodnjo za potrebe domače obrambe, ne da bi se zmanjšala proizvodnja potrošnih dobrin. Skratka je Dayton zanikal vse prejšnje izjave svojega prednika Zellerbacha, ki je prikazoval italijanski gospodarski položaj v rožnatih barvah, ne da bi se brigal za dejstva, da brezposelnost narašča in da italijanske tovarne ustavljajo obratovanje.

Z eno besedo je Dayton zahteval odpravo vseh ovir, ki se postavljajo izvedbi oboroževalnega programa, ter pozval italijansko vlado, naj se dokončno uvrsti v vojno politiko ZDA in Zahodne Evrope.

Ta izjava ameriškega predstavnika za gospodarska vprašanja v Italiji je povzročila v uradnih rimskih krogih veliko zmedo. Italijanska agencija Ansa je objavila poročilo, v katerem protestira proti ameriškim trditvam, da se je povečalo število brezposelnih v Italiji. Dalje pravi poročilo, da rimski politični krogi ne morejo razumeti, čemu se objavljajo takšni podatki, ko je znano, da je ameriška misija za Marshallov načrt vedno tako tesno sodelovala z vlado pri izdelavi vseh gospodarskih načrtov in programov. Dalje pravi agencija, da so bili podatki o zmanjšanju števila brezposelnih, ki so bili nedavno objavljeni, izdelani skupno in sporazumno z ameriško misijo v Rimu.

De Gasperi je takoj sprejel ameriškega poslanika Dunna, da se mu pritoži nad takimi izjavami. Nato pa je De Gasperi imel nov razgovor z Dunnom in navzoč je bil tudi Dayton. Po tem razgovoru je Dayton objavil izjavo, ki zanikuje, da bi bil podal tako «uradno» izjavo. Dejansko so torej omenjenim izjavam pripisali «zaseben» značaj, niso pa zanikali njihovo bistvo.

V poluradnih krogih izjavljajo, da je Dayton med razgovorom z De Gasperijem le potrdil svojo kritiko. Formalno se je zdelo, da je incident zaključen, vendar pa ostane dejstvo, da obstaja globoko nasprotstvo glede gospodarske politike italijanske vlade med italijansko in ameriško vlado.

Tudi na včerajšnji seji italijanske vlade so razpravljali o Daytonovi kritiki. Dayton je s svoje strani poslal De Gasperiju pismo v katerem v bistvu potrjuje svojo kritiko. V pismu pravi med drugim: «Iz razgovorov, ki sem jih imel osebno z vami in z raznimi gospodarskimi ministri vlade, veste, da je bil napredek v prvi fazi obnovitvenega programa počasen. Lahko bi se bilo napravilo več», zaključuje pismo, «lahko se napravi več in več bo napravljeno, ker nam je veliki program obnove, za katerega smo se skupno zavzeli, dal večje izkušnje in večjo zmožnost za sodelovanje pri programih, ki so v vzajemno pomoč za dosego ciljev, po katerih skupno težimo.»

Iz samega poročila, ki je bilo izdano po seji vlade, pa se da razumeti, da so Daytonove izjave povzročile nasprotja tudi med posameznimi strankami vladne koalicije, čeprav izjavljajo, da med ministri ni nobenega nasprotja glede tega. Značilno je tudi, da so te dni vztrajno krožile govorice o ostavki zakladnega ministra Pelle.

Čeprav se z uradne strani zatrjuje, da je incident zaključen, in čeprav je včeraj predstavnik uprave Marshallovega načrta izjavil, da ni bilo nobene spremembe v politiki ECA do italijanske vlade glede njenega investicijskega programa, bodo Daytonove izjave, ki so le odkrile dolgotrajen spor, imele nedvomno še daljnji odmev v italijanski notranji politiki.

TRŽAŠKI DNEVNIK

Z Grete

Svojevrstno vpisovanje v slov. otroški vrtec

Kot je znano, so šolske oblasti že lani preselile slovenski otroški vrtec iz Rojana na Greto, kar je imelo za posledico, da je precej otrok, ki stanujejo v višjih predelih (Piščanci, Ferlugi itd.) izostalo zaradi oddaljenosti vrtca.

Slovenski starši so takrat proti temu krivičnemu ukrepu odločno protestirali ter zahtevali, da se otroški vrtec povrne zopet v Rojan; seveda so ostali vsi njihovi protesti in upravičene zahteve brez vsakršnega odgovora. Odgovorne oblasti morda niso smatrale zahtev slovenskih staršev za dovolj «utemeljene»? Res je, da je ostala vsa stvar neizpremenjena.

Pričakovali smo, da bodo odgovorni krogi poskrbeli vsaj za naše otroke na Greti. Toda ne! Otroci, ki obiskujejo slovenski vrtec na Greti so v vsem in povsod zapostavljeni. Medtem ko je italijanskim otrokom na razpolago ves prednji del vrta pred poslopjem, kjer je otroški vrtec, se morajo slovenski otroci, kot kakšni pritepenci, stiskati v skromnem kotu.

Takšno postopanje s slovenskimi otroki smatrajo odgovorni krogi za pošteno in pravilno ter si upajo lastiti celo zasluge za svoje nepristransko delovanje v korist bodisi ene ali druge šole na našem ozemlju! Lepšega primera «nepristranosti» bi si pač ne mogli zamisliti...

In še en primer «delovanja» šovinističnih krogov (ob podpori odgovornih oblasti) v «korist» slovenskega otroškega vrtca. Ko se je pričelo letos vpisovanje v otroški vrtec, je bilo, čisto «slučajno» seveda, vse tako urejeno, da bi nevedni starši nehote in nevede vpisali svoje otroke v italijanski vrtec. Nikjer ni bilo nikakega napisa, ki bi označeval, kje je slovenski in kje je italijanski otroški vrtec. V pritličju so vpisovali v italijanski, v drugem nadstropju pa v slovenski otroški vrtec. Kdor je bil prvič v tem poslopju in ni bil že prej poučen, je vprašal seveda v pritličju, kje se vpisuje v vrtec. Vzgledni «ciceroni» so ga seveda takoj speljali na svoje limanice, posledica česar je bila, da je bil slovenski otrok vpisan v italijanski otroški vrtec.

Marsikateri starši, ki so kasneje izvedeli, da so po svoji nevednosti (in podlosti drugih) vpisali svoje otroke v italijanski vrtec, so skušali to svojo napako popraviti s tem, da so izbrisali otroke iz seznama za italijanski otroški vrtec; žal, pa je bilo med njimi tudi nekaj takih, ki se iz malomarnosti ali pa bojazni, da se komu ne zamerijo, niso potrudili da bi to vprašanje rešili ter so ostali njih otroci na seznamu otrok za italijanski otroški vrtec.

Ponovno vprašujejo odgovorne šolske oblasti: kdaj se bo nehal lov na slovenske otroke, ki ne dela časti nikomur, najmanj pa takim, ki smatrajo svoje postopanje do slovenske šole za «nepristransko» in «pravično».

S PRVE JESENSKE SEJE TRŽAŠKEGA OBČINSKEGA SVETA

Okrog 360 novih stanovanj bodo zgradili

S kreditom 500 milijonov bo stanovanjska kriza sicer omiljena, a še daleč ne rešena Kominformisti poskušajo odrekati pravilnost glasovanja o proračunu - Kaj bo z 10 odstotnim poviškom za občinske uslužbence? - Občinska svetnica Delise šla v samostan

Po poletnih počitnicah so se včeraj zopet zbrali občinski svetniki na sejo, da rešijo razna tekoča vprašanja, ki so se v tem času nagomilila.

Pred sejo je bila kratka slovesnost, ko so na magistratnem stopnišču odkrili spominsko ploščo občinskemu svetniku Odoriku Visintini-ju. Napis na plošči pravi, da je umrl 14. junija 1922 «zaradi ran». To je vsekakor zelo obzirno povedano — toda čemu ta obzir. Mar se danes že ne sme več povedati, da so mu te rane zadali fašisti? Mar bi bili s tem žaljeni celo ljudje na magistratu ali pa v občinskem svetu? In kakor spominska plošča ne pove dovolj, tako smo tudi v govoru župana ob odkritju plošče opazili zelo značilno pomanjkljivost. Ne bi prigovarjali njegovim besedam, ko je govoril o idealu svobode, za katerega je žrtvovalo življenje toliko ljudi že v tistih časih in še pozneje in ko je dejal, da danes vse te mučence slavimo ne glede na naše in njihovo naziranje. Pri tem je imenoval Gramscija, Mateottija, Amendolo. Tedaj smo pričakovali, da se bo spomnil, da so tudi tržaški Slovenci dali žrtve za svobodo. Mislili smo, da bo vsaj ob tej priliki omenil tiste tržaške Slovence, ki jih je fašizem zločinsko uničil, ker so se borili za svobodo. Ali se gospod župan sramuje imenovati Bidovca in tovariše, Pinka Tomažiča in druge? Včasih ena beseda izpriča mnogo več iskrenosti kot sto drugih. Pri slovesnosti je govoril še obč. svetnik Juraga, ki je bil tovariš Visintinija in obč. odbornik Bonetti v imenu socialistov.

Včerajšnje seje so se občinski svetniki in odborniki udeležili skoraj vsi. Po čitanju dolgega zapisnika prejšnje seje se je oglasil kominformist Ferlan, ki je zahteval popravek zapisnika, kjer govori o glasovanju. Zatrjeval je, da je netočno, ko je v zapisniku rečeno, da se je neko število občinskih svetnikov vzdržalo glasovanja. Kominformisti se namreč glasovanja niso vzdržali, temveč so pred glasovanjem vstali, da odidejo. Ker je bil njihov namen oditi, je treba smatrati, da so takrat bili nenavzoči, četudi se še niso odstranili iz sejne dvorane; v njih je bil namreč namen, biti odsoten. Torej se izid glasovanja ne more glasiti: od 42 prisotnih glasuje 28 za, 2 proti in 12 se glasovanja vzdrži. Teh dvanajst namreč ni bilo prisotnih in je potemtakem bilo v dvorani samo 30 občinskih svetnikov, ki so glasovali. Število 30 pa za glasovanje ni zadostno in je torej glasovanje neveljavno; in občinski svet naj ga razveljavi.

Po kratki diskusiji, ki bi se skoraj razvila v pravniško dlakocepstvo, je dal župan zapisnik na glasovanje. Zapisnik je bil sprejet z večino. Kominformistom preostane samo, da se pritožijo na upravni odbor zaradi nepravilne izvedbe glasovanja. Toda tega verjetno ne bodo storili, kajti doseči tako ne bi mogli ničesar. Drugič bi namreč «vladna» večina že pazila, da bi pri glasovanju bilo legalno število.

Župan Bartoli je potem prebral pismo bivše občinske svetnice demokristjanke Libere Delise in pa pismo, s katerim ji je odgovoril. Delise je namreč sporočila, da podaja ostavko na svoj položaj, ker se je odločila, da vstopi v samostan. Smešno je, da je prišlo do glasovanja o njeni demisiji in to celo na zahtevo opozicije. Ko je na koncu seje župan razglasil izid tega velevažnega glasovanja, je seveda bila ostavka sprejeta s 27 glasovi (od 50), 16 jih je glasovalo proti (pa kaj jim je toliko do ene demokristjanske občinske svetnice?), 6 se jih je vzdržalo glasovanja.

Občinski odborniki Sciolis, Cumbat, Franzil, Bonetti in Dulci so napovedali za prihodnjo sejo razne odloke. Cumbat pa je imel še posebej dolgo poročilo v zvezi s sklepom občinskega sveta, da se mestnim uslužbencem povečajo prejemki za 10 odstotkov. Tega sklepa pa ZVU ni odobrila in tako občinski uslužbenci poviška niso dosegli. V zvezi s tem je bilo potem še več razgovorov in prav te dni je imel Cumbat več sestankov s sindikalnimi predstavniki. V glavnem sta se o Cumbatovem poročilu povoljno izrazila kominformista Brocchi in še Radich.

Več občinskih svetnikov se je potem dotaknilo raznih problemov, za katere so občinski odborniki obljubili izčrpen odgovor za prihodnjo sejo. Župan Bartoli je spet omenil onih 500 milijonov, o katerih je že govoril na zakuski ob priliki pokritja nove hiše Delavskih zadrug. ZVU je namreč pristala na 300 milijonski kredit za zidanje ljudskih stanovanj, nadalje je odobrila kredit 100 milijonov za zadružna stanovanja in 100 milijonov za stanovanja, ki se gradę po privatni iniciativi. Tako se bo število stanovanj povečalo za okrog 360 stanovanj. Omenil pa je še, da je nujno treba še 60 milijonov za najbolj kričeče primere potrebe in neodložljivosti.

Dr. Giampiccoli je protestiral, da župan pozdravlja na raznih kongresih i.p. v imenu občinskega sveta, češ naj on le pozdravlja, toda naj pove: v imenu te in te stranke ali večine, ne pa vsega občinskega sveta. Občinski odbornik Sciolis bo na prihodnji seji dal odgovor na Agnelettovo interpelacijo za 4 slovenske otroške vrtce in sicer na Kolonji, v Ul. sv. Frančiška, v Rocolu in na Proseku in pa za osnovno šolo na Kolonji.

Za tem je Radich na dolgo kritiziral odlok ZVU o povišanju najemnin in pa način, kako ZVU izdaja odloke, ne da bi se niti najmanj posvetovala s predstavniki zainteresiranih organizacij.

Po odmoru je občinski svet uporabil celo uro za obravnavo vprašanja kioska ob avtobusnem postajališču na Barieri, ki ga namerava občina končno oddati v najem najvišjemu ponudniku, t. j. Guglielmu Feketi za 860.000 lir letne najemnine. Prostor bo najemnik uporabil za bar in prodajo tobaka.

Naslednja seja bo v torek ob 17.

SLAVA PADLIM BORCEM!

Tov. Ivan Rupel

Tov. Rupel je bil doma s Proseka pri Trstu, kjer se je rodil 24. februarja 1924. Po poklicu je bil električar. Po uspešnem delu na terenu je odšel v partizane in postal borec III. mornariškega bataljona. Padel je 17. septembra 1944 v borbi na otoku Hvaru (Dalmacija).

Tov. Just Boneta

Tov. Just je iz Boršta pri Trstu, kjer se je rodil 15. oktobra 1914. 26. februarja 1944 je postal borec Gregorčičeve brigade. 15. septembra 1944 je padel v borbi pri Brebici.

Tov. Bruno Gerlanc

Tov. Gerlanc je bil po poklicu mehanik, rojen v Trstu 26. junija 1912. V partizanih je bil borec sabotažne grupe IX. korpusa. Kmalu za tem, ko so ga fašisti zajeli, so ga iz zapora odpeljali v rižarno (Trst), kjer je umrl od izčrpanosti 21. septembra 1944.

Brezposelni delavci čakajo

kdaj bodo odgovorne oblasti dokončno «proučile» vprašanje majhnih ladjedelnic

Kriza, ki jo preživljajo manjše ladjedelnice na našem ozemlju, še vedno ni rešena. Sicer so odgovorni krogi našli za nekatere ladjedelnice začasno rešitev, ki pa ne more v nobenem pogledu pomiriti prizadetega delavstva, kateremu kljub vsemu grozi dnevno odpust z dela.

Ze večkrat smo poudarili, da bo vprašanje majhnih ladjedelnic rešeno le tedaj, ko bo dokončno rešeno vprašanje novih naročil, ki bi jim zagotovila nemoteno obratovanje. Dokler ne bodo odgovorne oblasti rešile tega vprašanja, je popolnoma nesmiselno govoriti o izboljšanju položaja, ali celo o prenehanju krize za majhne ladjedelnice.

Odgovorni krogi so na primer «rešili» vprašanje nekaterih ladjedelnic na ta način, da so jim poskrbeli delo pri demoliranju razrih potopljenih ladij itd. Saj je tudi to delo, bo pristavil morda kdo izmed naših čitateljev. Da, tudi to je delo — toda delavci naših ladjedelnic so vedno le gradili ladje — za demoliranje starih ladij imamo na našem ozemlju še druge tvrdke in podjetja, ki prav tako občutijo sedaj pomanjkanje dela.

Tako «reševanje» celotnega problema je odgodilo za nekaj mesecev polom v raznih manjših ladjedelnicah našega ozemlja. Tako so sedaj zaposleni delavci ladjedelnice Felszegy in ladjedelnice Sv. Roka. Kljub temu «izboljšanju» nista mogli obe ladjedelnici sprejeti ponovno na delo vseh pred meseci odpuščenih delavcev, ki ostanejo še nadalje brez posla.

Bolj kritičen je položaj za ladjedelnico Cantiere Giuliano in za Tržaški arzenal, kjer so morali voditelji skrčiti delovni urnik na 24 ur tedensko. Ce se položaj v prihodnjih dneh ne bo izboljšal, bosta prav gotovo obe ladjedelnici prisiljeni odpustiti z dela nekaj svojih uslužbencev.

Odgovorne oblasti so že večkrat izjavile, da proučujejo vprašanje majhnih ladjedelnic ter da bodo storile vse, da zagotove tem nemoteno obratovanje. Prizadeti delavci se zato upravičeno vprašujejo: kdaj bo prenehalo to proučevanje ter bo dokončno rešeno vprašanje, od katerega je odvisno izboljšanje delovnih in življenjskih pogojev vseh delavcev, zaposlenih v majhnih ladjedelnicah?

15. oktober 1950

Pionirski dan

Stadion „Prvi maj"

Iz Škofij

Komemoracija padlih v NOB

Komemoracija padlih v NOB iz Škofij I. bo v nedeljo 8. oktobra 1950 ob 10. uri združena s sprevodom, ki bo šel izpred cerkve čez blok v cono B na pokopališče v Škofijah II. Sodelovali bosta godba in pevski zbor iz Škofij I.

Vabimo vse prebivalstvo.

Turške razmere v šolski upravi

Kot smo izvedeli, so se baje «izgubile», oziroma niso «prispele» do odločujočih činiteljev nekatere prošnje, ki so jih vložili prizadeti slovenski starši v zvezi z reševanjem problemov slovenske šole na našem ozemlju.

Tako so se na primer «izgubile» prošnja za otvoritev nižje strokovne šole na Škofijah, prošnje za otvoritev slovenskega otroškega vrtca v Ul. Donadoni, v Ul. sv. Frančiška in v Zgornji Kolonji, ter prošnje za otvoritev slovenske osnovne šole z Zgornji Kolonji in slovenskega otroškega vrtca na Proseku.

To se pravi, da so se «izgubile» vse prošnje, v katerih so navedeni problemi, katerih rešitev slovenski starši že toliko časa zaman pričakujejo.

Slovenski starši se z ogorčenjem vprašujejo: kakšne turške razmere vladajo v šolski upravi, kjer se lahko «izgubi» kar cela vrsta prošenj, ki so povezane s vprašanji tako velike važnosti za obstoj slovenskega šolstva na našem ozemlju? Ali niso morda prav te «izgube» v neposredni zvezi z diskriminacijsko politiko proti slovenski šoli, ki jo izvajajo s tako vztrajnostjo odgovorni činitelji?

Čas bi že bil, da bi se z vsemi temi metodami prenehalo ter da bi ne glede na »izgube» prošenj, priznali slovenskim šolam enako pravico, kakor jo uživajo italijanske. Slovenski starši zato z vso odločnostjo zahtevajo rešitev vseh problemov, ki so bili navedeni v «izgubljenih» prošnjah in ki so odgovornim krogom zelo dobro znani.

Kaj pa drugi?

V tem tednu imajo poverjeniki Dijaške Matice res veliko delo. Mnoge nabiralne pole beležijo že prav lepe vsote. Med njimi moramo posebno omeniti pole, ki so označene s številkami: 212-215, 216-218, 298-302, 174-175, 147-150, 151-154, 176-179, 139-142, 309-310, 101-121, 342-348, 401-412.

Člani Dijaške Matice hitijo, da poravnajo zaostalo članarino, mnogi pa se vpisujejo kot redni, podporni in ustanovni člani. Ustanovna člana sta postala v zadnjem času tovariša F. C. in V. F.

Tudi dijaki tekmujejo v nabiranju prostovoljnih prispevkov. Med njimi so se do sedaj najbolj izkazali Jožko Baša iz Trsta, ki je nabral čez 11.000 lir ter Silvan Križmančič in Vilma Grgič iz Bazovice, ki sta nabrala 7350 lir.

Zgled je vreden posnemanja.

IZ PREDAVANJ OB RAZSTAVI SLOVENSKE KNJIGE

Nenehna borba za slovensko šolo od Trubarjevega abecednika do danes

Zgodovina se ponavlja ... Kakor pred 400 leti, se še danes borimo za slovensko šolo; ta borba se vrši za vsak posamezen razred, za vsakega posameznega učitelja ter celo za otroške vrtce, je izjavil, tov. Drago Pahor v svojem sinočnjem predavanju v Skednju.

Osnovna misel predavanja tov. Pahorja pa ni bilo samo vprašanje borbe za slovenske šole temveč razvoj slovenskega šolstva od Trubarja do danes.

Najprej nam je v lepem, kronološkem redu podal zgodovino slovenskega šolstva v svobodni domovini; čeprav Slovenci v Trubarjevem času še nismo imeli svojih šol, je tov. Pahor podčrtal Trubarjev abecednik kot prvo šolsko knjigo. Omenil je različne dobe v zgodovini našega naroda, zlasti Napoleonovo, ko smo imeli prvič slovenske šole s slovenskim učnim jezikom. Doslej je bil učni jezik nemški. Sele prof. Blaž Kumerdej je prvi postavil zahtevo po slovenskih šolah s slovenskim učnim jezikom. Omenil je tudi tesne socialne razmere v katerih so od nekdaj živeli slovenski študenti. Sele v novi Jugoslaviji so bolj srečni, ko najmanj vsak drugi študent uživa tolikšno podporo, da lahko krije stroške za hrano in stanovanje ter mu ostane še nekaj drobiža za majhne, posebne izdatke. V Jugoslaviji je odprta pot vsakomur, od otroškega vrtca do univerze, medtem ko imamo tu, na Tržaškem ozemlju, tako imenovane «aviamente» ali meščanske šole, ki so nekake slepe ulice, ker ni poti naprej, vsaj za enkrat ne. Manjkajo nam namreč dvorazredna trgovska šola ter kmetijska šola. Tov. Drago Pahor se je dotaknil šolskih razmer med porabskimi, beneškimi, koroškimi in goriškimi Slovenci. Podrobnosti in statistične podatke bomo objavili pozneje. Predavatelj se je predvsem ustavil na problemu «utrakvističnih» (dvojezičnih) šol na Koroškem. Prikazal nam je POMANJKLJIVOST takih šol, govoreč iz lastnega doživetja na svojih potovanjih.

Kar se tiče slovenskega šolstva na Tržaškem ozemlju je poslušalcem nazorno prikazal razvoj šole pričenši od prve slov. šole na Opčinah (Farna šola) iz l. 1798 pa do današnjega dne.

Poudaril je, da se motijo vsi tisti, ki mislijo, da je slov. šola l. 1945 na novo ustanovljena. Dejstvo, da imamo svoje šole, je pripisati OBNOVI, ki se je izvršila že med narodnoosvobodilno borbo. Tov. Drago Pahor nam je povedal, da smo imeli partizanske šole na zasedenem in kontroliranem ozemlju že l. 1943, oktobra meseca.

Naštel nam je glavne nasprotnike slov. šole kakor: italijanski šovinizem, napačno tolmačenje internacionalizma s strani kominformistov, napake v vodstvu in gospodarsko krizo v Trstu.

Borba za slovensko šolo pa se bo vkljub vsem zaprekam vodila NEPRENEHOMA, ne samo v začetku šolskega leta. «Slovenci bomo imeli toliko šol, kolikor jih potrebujemo», nam je obljubil tov. Drago Pahor.

Občinstvo je predavatelja burno pozdravilo in hvaležno sprejelo čestitke za razstavo slov. knjige.

Na pionirski dan se pripravljamo!

Zelo hitro se je razširila vest, da pripravljamo pionirjem pionirski dan. Vsi se navdušujejo, ko jim pripovedujemo, kako se bomo zabavali. Malim žare oči od veselja, ko jim razlagamo, kaj bodo videli in slišali. Na pionirskem zboru v Plavjah so pionirji navdušeno sprejeli povabilo za sodelovanje. Pokazali nam bodo, kaj znajo. Obvezali so se, da bodo mobilizirali vse v vasi, da bodo šli 15. oktobra v Trst, ko bo pionirski dan. Prav tako so pridne pionirke s Proseka in Kontovela sprejele na svojem sestanku nalogo, da bodo stregle gostom, ki bodo obiskali njihov dan veselja in zabave. Nekaj pogumnih pionirjev pa se je javilo, da bodo tekmovali v šaljivih tekmah.

Na sestanku žena v Dolini in Ricmanjih so žene z zanimanjem sledile pripovedovanju o pionirski organizaciji in njenem pomenu. Navdušene so bile nad pripovedovanjem o pionirskem dnevu. Vse so zadovoljno posegale v razgovor in izjavljale, da pridejo pogledat in da pripeljejo male s seboj. Povabile bodo vse sosede, naj gredo z njimi. Tako se bodo odzvali še v ostalih krajih, saj vsi žele svojim otrokom lepe in vesele dni.

Odmevi iz sodnih dvoran

Nepoboljšljivec

Martino Chmet iz Ul. Molin a vento 130 je zakrknjen nepoboljšljivec, ki se je že davno naveličal svoje žene. V njej ne vidi več svoje zakonske družice, s katero sta si pred oltarjem obljubila zvestobo, spoštovanje in medsebojno pomoč. Ne, njegovo srce je postalo trdo, namesto ljubezni pa se je vanj vselilo sovraštvo, ki je prej mirno zakonsko življenje spremenilo v pravi pekel na zemlji. Ni bilo več dneva, ko bi se zakonca ne prepirala in si za najmanjšo malenkost skočila v lase. Prišlo je tako daleč, da je Martino pričel svojo ženo Albino klofutati, pestiti in brcati. Žena je, vdana v svojo usodo, največ zaradi treh otrok, dolgo časa prenašala svojega nasilnega zakonskega druga, končno pa se je le odločila in ga prvič pred več meseci prijavila sodišču, ki ga je 26. aprila letos obsodilo na 6 mesecev zapora pogojno s privilegijem, da mu kazen niso vpisali v kazenski list.

Njeno upanje, da bo sodišče spravilo moža k pameti, pa se ni izpolnilo. Postal je še nasilnejši in se popolnoma prepustil krokanju, pri katerem je z dvomljivimi ženskami zapravljal denar. Na ženine očitke, naj bi raje skrbel za družino, je odgovarjal s pretepanjem, ki je doseglo svoj vrhunec septembra letos, ko jo je trikrat v devetih dneh tako pretepel, da je morala po zdravniško pomoč. Ko pa ga je nekega večera na stopnišču zasačila, ko se je ljubkoval z neko žensko, je bilo njene potrpežljivosti konec. Ponovno ga je prijavila policiji, ki ga je aretirala in predala sodišču, katero je včeraj izreklo končno besedo in ga obsodilo na eno leto zapora s preklicem prve pogojne sodbe, tako da bo moral odsedeti tudi onih šest mesecev, ki mu jih je naložilo porotno sodišče.

Utopljenka ob miljski obali

Včeraj ob 9 so nekateri člani civilne policije v Miljah zagledali v morju ob obali «stare železniške postaje» plavajoče žensko truplo, katerega so nekaj minut zatem potegnili na kopno. Neznano utopljenko so identificirali za 67-letno Marijo Millo iz Sv. Roka 54, zdravniški izvedenec pa je ugotovil, da je smrt nastopila pred 15. urami. Na truplu ni bilo nobenih telesnih poškodb, tako da prevladuje mnenje, da je ženica napravila samomor. Truplo so odpeljali v mrtvašnico v Miljah, kjer je ostalo na razpolago sodnim oblastem.

Strupene gobe so jedli

Na III. kirurški oddelek tukajšnje glavne bolnišnice so včeraj ob 16.45 sprejeli 40-letnega Emila Kolariča iz Sv. Andreja pri Miljah, njegovo 42-letno ženo Marijo in 10-letno hčerko Lucijo. Zdravniki so za vse tri ugotovili izredno hudo zastrupljenje s strupenimi gobami. Kot je povedal Emil Kolarič, je gobe nabral sam, najedli pa so se jih isti dan pri kosilu.

Poskus samomora

Predvčerajšnjim ob 22.50 so z avtomobilom Rdečega križa pripeljali v glavno bolnišnico 45-letnega Viktorja Levisa iz Ul. G. Gozzi 5. Uslužbenci RK so ga pol ure prej pobrali na Korzu, kjer se je zvijal v strašnih krčih. Zdravnikom je povedal, da si je hotel vzeti življenje in je v ta namen zaužil 22 tablet Veronala. Če ne bodo nastopile komplikacije, bo v 10 dneh zopet zdrav.

KOLEDAR

Gledališče - Kino - Radio

Sobota 7. oktobra
Justina, Dragonika
Sonce vzide ob 6.10, zatone ob 17.35. Dolžina dneva 11.25. Luna vzide ob 0.47, zatone ob 15.57.
Jutri nedelja 8. oktobra
Brigita, Dragosta

Množični izlet na partizanski tabor

«Zveza partizanov STO priredi 22. t. m. množični izlet v Vrhovlje pri Plavah (Goriška Brda) ob priliki proslave obletnice ustanovitve «Gregorčičeve brigade». Izleta se lahko udeležijo vsi bivši partizani, aktivisti in njihovi svojci.

Vpisuje se na sedežih I., II., III., IV., VI., in VII. okraja ter v tajništvu Zveze partizanov STO v Trstu, Ul. Ruggero Manna št. 29 do vključno 13. t. m.

Izlet stane 1000 lir na osebo. V tej vsoti je vključena vožnja, zajtrk, kosilo in večerja.

* * *

Tajništvo Zveze partizanov STO naproša vse bivše partizane in borce Gregorčičeve brigade, da se javijo na tajništvu zveze v Ul. R. Manna 29 v Trstu zaradi pojasnil.

PROSVETNA DRUSTVA

V nedeljo 8. oktobra t. l. bo IV. redni občni zbor Slovensko hrvatske prosvetne zveze v Trstu ob 8.30 dopoldne (in ne ob 9 kakor je bilo prvotno javljeno) v prostorih stadiona «Prvi maj» — Vrdelska cesta 7.

URADNE OBJAVE

Uradni list štev. 27 z dne 1. oktobra t. l. je izšel s sledečo vsebino: Ukazi — Nova tarifa uvoznih carin; oprostitev od registrske takse pri nekaterih kupnih pogodbah o nepremičninah, ki jih sklepajo občine; preklic zakona z dne 24. julija 1942; oprostitev kolkovine pri prošnjah za priloge k prošnjam za vojne pokojnine; predpisi v prid gradnje novih ladij v okviru programa ERP; novi predpisi v prid ladjedelniške industrije; odprava trgovskih varščin; začasni predpisi za izvajanje nove tarife uvoznih carin; predpisi o obrtnih dovoljenjih; pomožni zavod za socialno skrbstvo; prizivna komisija za najemninske spore — sprememba; ustanova za izgradnjo industrijskega pristanišča v Zavljah — sprememba. Obvestila — Minimalne plače uslužbencev pri zasebnih šolskih zavodih; minimalne mezde v barih, kavarnah in podobnih obratih; minimalne mezde za uslužbence v pisarnah inženirjev, arhitektov, geometrov in industrijskih izvedencev; petrolejski proizvodi; minimalne mezde delavcev pri stavbnih podjetjih.

IZLETI

V nedeljo, 22. oktobra bo izlet na Vremščico. Vpisovanje kot običajno pri ZDTV (UCEF) Ul. Machiavelli 13 in v trgovini Gec do vključno 11. oktobra. Odhod v Trnovski gozd-Golake bo v nedeljo 8. oktobra ob 5.30 iz Ulice Fabio Severo.

Vozni redi na progi Trst-Koper

PARNIKI

Iz Trsta ob delavnikih: ob 7.00, 10.00, 10.30, 11.00, 12.15, 15.00, 16.30, 17.00, 17.45, 18.45.

Iz Kopra ob delavnikih: ob 5.45, 6.30, 7.10, 7,45, 9.00, 11.15, 12.00, 13.15, 14.30, 17.15, 18.00.

Iz Trsta ob nedeljah in praznikih: ob 8.00, 11.00, 14.15.

Iz Kopra ob nedeljah in praznikih: ob 6.30, 7.00, 9.30, 12.45, 18.00.

AVTOBUSI

Iz Trsta ob delavnikih: ob 7.30, 15.00, 16.00. Ob nedeljah in praznikih ob 8.

Prihodi iz Kopra v Trst: ob 9.00, 17.40, 19.30. Ob nedeljah in praznikih ob 8.00, in 19.00.

NOCNA SLUZBA LEKARN

V mesecu oktobru imajo sledeče lekarne nočno službo: Biasoletto, Ul. Roma 16; Depangher, Ul. sv. Justa 1; Manzoni, Ul. Settefontane 2; Marchio, Ul. Ginnastica 44; Rovis, Goldonijev trg 8; Harabaglia v Barkovljah in Nicoli v Skednju imata stalno nočno službo.

TRZASKA BORZA

Zlati šterling 8050-8100, papirnati šterling 1620-1650, dolar 668-672, dolar (telegrafski 679-680), švicarski frank 154-155, 100 francoskih frankov 172-176, avstrijski šiling 21.5-22.

SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE
za Tržaško ozemlje

Danes 7. t. m. ob 20. uri
gostovanje v PIRANU
z Goldonijevo komedijo
„PRIMORSKE ZDRAHE"

V torek 10. t. m. ob 20. uri
gostovanje v KOPRU
z Goldonijevo komedijo:
„PRIMORSKE ZDRAHE"

DAROVI IN PRISPEVKI

Karlo Križman je daroval za Dijaško Matico 150 lir.

Eva Mlekuž je darovala v spomin na pok. Valerija Simčiča 500 lir za Dijaško Matico; v spomin pok. Pahorjeve mame Antonije je darovala v isti namen tudi 500 lir.

Ana Svagelj daruje za Dijaško Matico 150 lir.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 6. oktobra 1950 se je v Trstu rodilo 8 otrok, umrle so 4 osebe in porok je bilo 20.

Poročili so se: trgovec Mirengo Aldo in univerzitetna študentka Gregoretti Vera, mizar Pupis Emilio in gospodinja Flego Carolina, trgovec Marsi Claudio in uradnica Cante Anna Maria, uradnik Deganello Silvio in uradnica Seri Nella, mehanik Tavčer Silvester in gospodinja Krešič Marija, uradnik Giorgini Aldo in uradnica Rubini Laura, mehanik Postogna Oliviero in knjigovezka Stella Maria, uradnik Orlando Bruno in gospodinja Guaraldi Clara, pomorščak Zulini Giorgio in gospodinja Bisiani Maria, električar Pintus Francesco in knjigovezka Cossetto Alda, mehanik Kozina Bruno in Semitikolo Lucija, delavec Franebini Nereo in gospodinja Schulz Maria, delavec Cociani Adalberto in gospodinja Viskovič Frančiška, generalni italijanski konzul dr. Castellani Augusto in gospodinja dr. De Toni Elisabetta vd. Franceschini, urar Kanc Kenneth F. in gospodinja Gregori Virgilia, dentist-tehnik Fin Cesare Livio in trg. pomočnica Calzi Germana, nočni stražnik Lia Salvatore in gospodinja Gnesutta Carissima, občinski uslužbenec Pecchiari Giovanni in gospodinja Tomas Maria, zidar Mietto Antonio in gospodinja Hervatin Francesca ter telefonist Bari Luciano in gospodinja Bertoch Amalia.

Umrli so: 59-letna Marchesich Maria por. Rosman, 87-letna Marangi Lucia vd. Cristoforo, 61-letni Battaglia Salvatore in 70-letna Menzel Adele por. Russo.

KINO

Rossetti. 16.30: «Rumena zastava», R. Widmark, P. Douglas.
Excelsior. 16.00: «Mama, ne poroči se!», Jeanette Mac Donald.
Fenice. 16.30: «Lepi plen». Ivonne de Carlo.
Filodrammatico. 16.00: «Malajska», Spencer Tracy, Y. Stewart.

Alabarda. 15.30: «Dimitrioseva krinka», Z. Scott.
Armonia. 15.30: «Virginijec», Joel Mac Crea.
Garibaldi. 15.00: «Umazane roke», Glenn Ford, Nina Fax.
Ideale. 16.00: «Saigon», A. Ladd.
Impero. 16.00: «Brezupno tvoja», Bette Davis.
Italia. 16.00: «Velika ljubezen», Bette Davis.
Kino ob morju. «Cesarjev valček», Bing Crosby.
Savona. 15.30: «Suženj ljubezni», F. Powell.
Viale. 16.00: «Tragična večerja», A. Nazzari.
Vittorio Veneto. 15.45: «Imejmo se radi».

Azzurro. 16.00: «Atlantida».
Belvedere. 16.30: «Pogum, Red», Robert Paige.
Marconi. 16.00: «Joe — pilot», Spencer Tracy.
Massimo. 16.00: «Tri dekleta in kaplar».
Novo cine. 15.30: «Ognjeno nebo».
Odeon. 16.00: «Kapitan Furia», Victor Mc Laglen.
Radio. 16.00: «Ubil sem Jessa», Barbara Britton.
Venezia. «Karavana upornikov», Maria Montez.
Vittoria. 16.00: «Poljub smrti».
Železničarski. (Sv. Vid). 16.00: «Komu zvone zvonovi», I. Bergmann.

Gledališče Verdi

Gledališka blagajna nadaljuje s prodajo vstopnic za prvo predstavo Italijanske dramske skupine, ki bo pod vodstvom Luigija Cimara, Andreine Paul, Ligije de Ferro in s sodelovanjem Renate Seripo in Mari-a Colli uprizorila v ponedeljek Salacroujevo komedijo «Mož kakor vsi ostali».

RADIO

JUGOSL. CONE TRSTA

(Oddaja na srednjih valovih 212.4 m ali 1412 kc)

SOBOTA 7. 10. 1950

6.30: Jutranja glasba; 6.45: Poročila v ital. in objava sporeda; 7.00: Napoved časa - poročila v slov.; 7.15: Jutranja glasba.

12.00: Iz opernega sveta; 12.30: Italijanska zabavna glasba; 12.45: Poročila v ital. in objava sporeda; 13.00: Napoved časa - poročila v slov.; 13.15: Poje mezzosopranistka Justina Vuga; 13.45: Gospodarski pregled (ital.); 14.00: Veseli kvintet; 14.30: Pregled tiska v ital.; 14.45: Pregled tiska v slov.

17.30: Za oddih; 18.00: Pionirska ura (ital.); 18.30: Polke in mazurke; 18.45: Poročila v hrvaščini; 19.00: Glasbena medigra; 19.15: Poročila v ital.; 19.30: Napoved časa - poročila v slov.; 19.45: Pesmi borbe in dela; 20.00: Hrvatski kulturni pregled (hrv.); 20.30: Pesmi jugoslovanskih narodov; 20.45: Politični pregled (slov.); 21.00: Veder sobotni večer (slov.); 21.30: Zabavni orkester Radia Ljubljana; 22.00: Človeštvo na pohodu (ital.); 22.15: Modest Musorgski: Slike z razstave; 23.00: Zadnja poročila v ital.; 23.05: Zadnja poročila v slov.; 23.10: Objava dnevnega sporeda za naslednji dan; 23.15: Lahka in plesna glasba.

LJUBLJANA, MARIBOR in rel. postaja NOVA GORICA

(Oddaja na valih 327,1; 188,9; 212,4; 202,1 m.)

SOBOTA 7. 10. 1950

5.00: Jutranji pozdrav; 5.15: Napoved časa, poročila, vremenska napoved in objava dnevnega sporeda; 5.25: Zabavna solistična glasba; 5.50: Jutranja telovadba; 6.00: Napoved časa, poročila in radijski koledar; 6.10: Jutranji koncert.

12.00: Iz opernega sveta; 12.30: Napoved časa in poročila; 12.40: Zabavna glasba, oglasi in objave; 13.00: Popularni koncert; 13.50: Kulturni pregled; 14.00: Igra Veseli kvintet; 14.30: Fizkulturni pregled; 14.40: Južnoameriška plesna glasba; 15.00: Napoved časa in poročila; 15.10: Narodne pesmi v priredbi za glas in orkester.

18.00: Igra Zabavni orkester Radia Zagreb (Prenos iz Zagreba); 18.30: Oddaja za pionirje; 18.50: Glasbene slike; 19.30: Napoved časa in poročila; 19.45: Zabavna glasba; objave in oglasi; 20.00: Tedenski zunanje-politični pregled; 20.15: Glasbena medigra; 20.20: Slovenska narodna glasba. Izvajajo Tone Petrovčič, Avgust Stanko in Ženski vokalni kvintet (Prenos v Zagreb); 20.50: Veseli večer; 21.00: Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana; 22.00: Prenos poročil Zvezne postaje Beograd; 22.15: Kaj bo jutri na sporedu; 22.30: Za ples in razvedrilo; 24.00: Poročila; 00.05: Zaključek oddaje.

MALI OGLASI

Iščemo proti plačilu en izvod revije «NOVI SVET» št. 9, leto 1946. — ADIT Ljubljana, Tyrševa 34; uprava Primorskega dnevnika, Trst, Ul. sv. Frančiška 20-I.

MLAD ZAKONSKI PAR išče dvosobno stanovanje s kuhinjo ali s souporabo kuhinje, po možnosti v predmestju. Ponudbe na upravo lista pod «Udobnost».

DVE SLOVENSKI DEKLETI nujno rabita prazno sobo v mestu ali predmestju (pri slovenski družini). Ponudbe na upravo lista, Ul. sv. Frančiška 20-I.

Obiščite III. razstavo gospodarske dejavnosti Istrskega okrožja

od 1. do 8. oktobra t. l. v Kopru

Pojasnila daje ADRIA-EXPRESS v Trstu, Ul. F. Severo 5 b, Telefon 29-243 in ADRIA-TURIST v Kopru, telefon 207

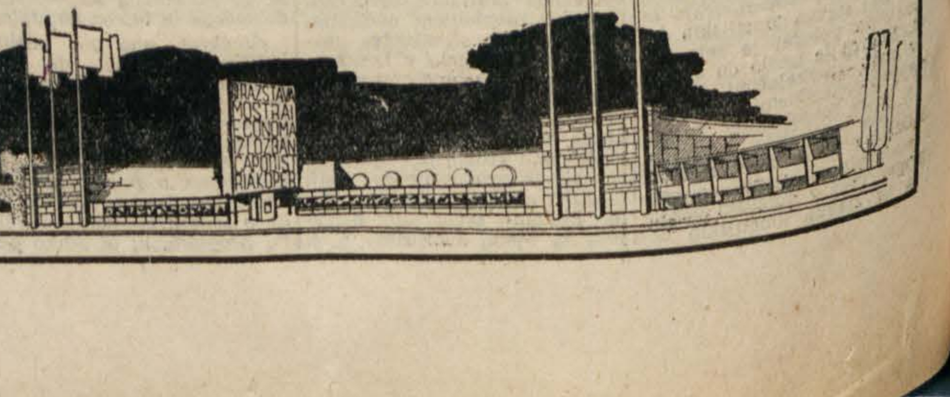

DNEVNIK SLOVENCEV V ITALIJI

Podružnica uredništva in uprave Primorskega dnevnika v Gorici - Ul. Silvio Pellico 1|II. nadst. - Telefon 11-32

Jugoslovansko-italijanski trgovinski sporazum podaljšan

Podaljšan je tudi sporazum o medkrajevnem trgovanju

Četrtega avgusta t. l. je potekel rok jugoslovansko-italijanske trgovinske pogodbe. Zbornica za trgovino, industrijo in poljedelstvo pa je te dni sporočila, da je bila med obema državama ta pogodba ponovno podaljšana do 3. avgusta naslednjega leta. Vzporedno s tem so se sporazumeli tudi glede nadaljnje izmenjave blaga med italijanskima vzhodnima pokrajinama in Slovenijo.

S carinskimi obveznostmi bo uvoženo sledeče blago: fižol, govedina in teletina, jajca, železniški pragovi, žagan les itd. Carine prost pa bo uvožen lignit, kurjava, svinjske kože itd.

Italija pa bo izvažala sledeče predmete s carinskimi prislojbinami: semenski fižol, volnene izdelke, svilo, zdravniške potrebščine, poljedelske stroje, potrebščine za obrtnike itd. Brez carinskih taks pa bodo izvozili riž, prevozna sredstva (avtomobile in nadomestne dele), črpalke, traktorje itd.

Vsa pravila v zvezi z dostavo prošenj in plačilom so nespremenjena.

Poleg tega je bil podaljšan sporazum glede medkrajevnega trgovanja. V poštev bo tudi v bodoče prišlo tisto blago kot lansko leto.

Brezposelnost v tržiški občini

V gospodarskem pogledu se Tržič zelo približuje Gorici. Tako kakor naše mesto, prav tako tudi Tržič boleha na isti bolezni: pomanjkanje zaledja, ki bi oživljalo trgovino. Popolnoma naravno je, da v takih pogojih, v kakršnih životarita obe mesti, ne more niti industrija tako uspevati, kakor bi lahko, da bi imela na razpolago vse potrebne stvari. Posledice so neizogibne. Narašča brezposelnost, število strokovno izobraženih delavcev je vedno manjše itd.

Brezposelnost je v tržiški občini v zadnjem času precej narastla. Po uradnih statistikah, ki so bile napravljene za mesec avgust, je razvidno, da je število brezposelnih narastlo na 3.713. Od tega števila odpade 1750 delavcev in delavk k tisti kategoriji, katere člani so zmožni dela, vendar ne morejo dobiti zaposlitve; 1328 pa je vajencev, mlajših od 21 let; brezposelnih gospodinjskih pomočnic je 533, medtem ko ima 102 upokojenca. Od trenutka, ko je bila ta statistika napravljena, pa do danes se je število brezposelnih delavcev in delavk v tržiški občini dvignilo še za nekaj stotin.

Med temi je prav gotovo tudi precejšnje število Slovencev, ki bivajo v Tržiču oziroma njegovi najbližji okolici.

Socialno zavarovanje obvezno tudi za uradnike

Na podlagi čl. 1. zakona z dne 28.7.1950 št. 653 so dolžni plačevati prispevke Zavodu za socialno skrbstvo tudi vsi oni uradniki, ki prejemajo mesečno več kot 1500 lir plače.

Zatorej bodo od 1. septembra dalje vsi oni uradniki, ki so bili po zakonu z dne 29. aprila 1949, št. 264, že zavarovani proti brezposelnosti od 1.7.1949, odslej obvezani plačevati tudi prispevke za invalidnino, starost, poroko, jetiko in rojstva.

Čl. 2. istega zakona daje omenjenim uradnikom možnost, da vplačajo vse prispevke tudi za nazaj, in sicer za vso dobo zaposlitve po 1. maju 1939.

Za zavarovanje za primer jetike, poroke, rojstva pa lahko plačajo prispevke samo za dve leta nazaj od vstopa v veljavo tega zakona.

Olajšanje pri plačilu prispevkov socialnemu skrbstvu

Splošno ravnateljstvo glavnega zavoda za socialno skrbstvo je določilo, da vse one male tvrdke, ki do 31. decembra 1950 prostovoljno prijavijo vse neplačane prispevke, da jih lahko poravnajo v 18 mesecih brez globe. Plačati pa bodo morali obresti.

Teh olajšav se bodo tvrdke lahko okoristile samo enkrat in jih bodo deležne samo one tvrdke, ki bodo prostovoljno prijavile neplačane prispevke in ne one, katere bo zaradi nevplačanih zneskov prijavil inšpektorat Zavoda za socialno skrbstvo.

KINO

VERDI, 16.30: «Molčeči Schmit», A. Ladd;
VITTORIA, 17: «Vojne sestre», P. Goddard;
CENTRALE, 17: «Vrt čarovnic», S. Simon;
MODERNO, 17: «Pustolovščina z morja», J. Fontaine;
EDEN, 17: «SOS v džungli», M. Gray.

Gradnja vodovoda za gradiško okolico

Po izsušitvi močvirja v okolici Gradiške in Krmina bo napeljava vodovoda v vzhodni Furlaniji največje gradbeno delo, ki ga nameravajo izvesti oblasti in tehniki omenjenih dveh krajev. Načrt za napeljavo vodovoda je napravil inženir Arturo Cecconi, ki ga je pred časom razložil županom in pokrajinskim oblastem. Inženirja so za njegovo požrtvovalno delo, predvsem pa za njegovo iznajdljivost, ki mu je priskočila na pomoč, da je znal pravilno izpeljati to težko nalogo, pohvalili.

Kot smo že pisali, bodo vodo črpali v bližini hriba Fortin (občina Fara), od koder jo bodo z električnimi stroji spravljali pod vrh S. Lopresa, kjer bo nameščen rezervoar. Od tukaj bosta speljani dve odvodni cevi; prva bo dovajala vodo Koprivi in okoliškim vasem. Od tega voda bo napravljen odcepek, ki bo zalagal s pitno vodo Moraro, Corono, Mariano. Druga glavna cev pa bo dovajala vodo okolici Gradiške, kajti trg sam je preskrbljen z lastnim vodovodom.

Gradnja vodovoda bo stala okoli 267 milijonov lir. Od celotne vsote bo država prispevala 76,50 odstot. Ostalih pet občin, katerim je vodovod namenjen, pa bodo morale plačati 63 milijonov. Ta vsota bo razdeljena na posamezne občine, pri čemer bodo upoštevali številčno moč vsake občine.

Nesreča na Travniku

Včeraj popodan sta na Travniku v Gorici trčila težki tovorni kamion s evidenčno tablico GO 4416 in avtomobil C iz Trsta. Vozila sta z zmerno brzino pa Ulici Roma, nakar je ob bližnjem ovinku kamion obrnil na levo in pri tem trčil ob tovorni voz. Seveda pri tem srečanju ni bilo nobenih žrtev, le tržaški avtomobil je bil precej poškodovan, tako za 50.000 ali celo več.

15. t. m. izgubijo veljavo bencinska nakazila za turiste

V nedeljo 15. t. m. bodo izgubila veljavo nakazila za bencin turistom. Kot je znano so lastniki avtomobilov dobili po deset litrov, lastniki registriranih motornih koles pa po pet litrov bencina. Ta ukrep spada v vrsto sklepov, ki so jih upravniki proste cone podvzeli v zvezi z nakazovanjem bencina zasebnim potrošnikom v prosti coni.

Proces proti „Soči" odgoden na 13. t. m.

Za včeraj dopoldne ob 9 je bila napovedana sodna razprava pred kazenskim sodiščem v Gorici proti odgovornemu uredniku «Soče» tov. Damiru Feiglu na tožbo napadalcev tov. Guida Bataina iz Ažle.

Sodnik je sodno razpravo odgodil na petek 13. t. m. in obe stranki pozval, naj se do tega dne poravnata. V kolikor do poravnave ne bi prišlo, bo razprava kot omenjeno.

Prijava vojne škode

Vsem tvrdkam, ki niso ob svojem času prijavile vojne škode, sporočamo, da pristojni urad še vedno sprejema take prijave in priporočamo, da jih čimprej vložijo.

Letošnjega marca je tudi goriška Delavska zbornica sodelovala pri pripravljanju delavstva naše pokrajine na državno stavko, s katero naj bi delavski razred obsodil stališče italijanske vlade zaradi zločinov, ki jih je italijanska policija zakrivila nad delavci v Lentelli pri Chieti. Pri tej priliki je tajništvo Delavske zbornice natiskalo več sto letakov, s katerimi je hotelo delavcem pojasniti namen stavke in v njih obsojalo vlado ter jo nazvalo za zločinsko. Te letake, na katerih se je podpisalo tajništvo Delavske zbornice, je tajnik Sergi Fabbro izročil aktivistu 20-letnemu Chiaroniju Italu, da jih razdeli med delavce v podgorski predilnici. Chiaroni si je z letaki natrpal žepe in jih je nekaj vtaknil tudi pod srajco ter se s kolesom napotil v predilnico. Ko pa je pred predilnico stopil s kolesa, mu je nekaj letakov ušlo izpod srajce na tla. Ker je bila predilnica tiste dni zastražena, je neki policist takoj opazil, da je mladenič prinesel letake. Stopil je k njemu in mu jih pobral. Zaradi razmoževanja teh letakov, ki so imeli po mnenju policije vzbujati nemire med delavci, sta prišla tajnik Sergi Fabbro in Chiaroni pred sodne oblasti. Obtožnica jim je očitala, da so s temi letaki žalili čast vlade. Nadalje, da so jih izdali brez policijskega dovoljenja, da niso na njih navedli tiskarne, ki jih je tiskala ter da so z njimi hoteli vnesti v javnost neresnične vesti.

Pri zaslišavanju je tajnik Fabbro na vprašanje predsednika izjavil, da je on zakrivil izdajo teh letakov in da je na njih prinesel vest, ki jo je prejšnji večer objavil tiskovni urad Splošne Delavske zbornice ter da ni s tem, da je nazval vlado za zločinsko, napravil nič več, kot so napravili vsi napredni časopisi v tistih dneh. Kar se pa tiče policijskega dovoljenja, je izjavil, da so letake nameravali razdeliti samo med delavce, člane Delavske zbornice in da je bilo le naključje, da je Chiaroni izgubil po cesti sedem letakov. Tudi Chiaroni je povedal, da ni bil njegov namen sejati letake po cesti ter da je onih sedem, ki so mu zdrsnili izpod srajce nameraval ravno pobrati, ko se mu je približal policist. Kar se pa tiče navedbe tiskarne, ki jih je izdala, sta obtoženca pojasnila, da sta jih sama natiskala s ciklostilom. Sodišče je oba spoznalo za krива prve obtožbe in ju obsodilo vsakega na štiri mesece zapora in poravnavo sodnih stroškov, pogojno. Za vse ostale prekrške pa sta bila oproščena, ker nista zakrivila kaznivega dejanja. Nadalje je sodišče odredilo, da se jima kazen ne vpiše v kazenski list.

IZPRED SODIŠČA

Sindikalisti zopet na zatožni klopi

Ker ni bila v čast zavednim števerjanskim dekletom

Leta 1946 je prišlo pred sodne oblasti osemnajst deklet iz Steverjana, ki so baje tistega časa napadle sovaščanko Ano Terčič, ki je bila, proti volji vaščanov, zaposlena pri upravi zavezniške vojske. Ker so števerjanska dekleta menila, da ni Terčičeva njihovi vasi prav nič v čast, so jo neko jutro, ko je šla s kolesom na delo, napadle ji raztrgale obleko ter ji ostrigle nekaj pramenov las. Vse napadalke so bile zaradi tega že obsojene razen 25-letne Rozalije Maraš, 24-letne Ivanke Bratuš, 27-letne Dornik, 21-letne Stanislave Mizerit, 21-letne Valburge Planinšek in 25-letne Vere Reja, ki so bile v času razprave v Jugoslaviji. Proti njima je postopalo goriško kazensko sodišče šele včeraj in je zaradi sodelovanja pri omenjenem napadu v odsotnosti obsodilo Rozalijo Maraš, Ivanko Bratuš, Vido Dornik in Vero Reja vsako na 5 mesecev in 10 dni zapora pogojno, na poravnavo povzročene škode v znesku 10.000 lir ter plačilo zagovornika prizadete stranke v znesku 12.000 lir. Stanislavo Mizerit in Valburgo Planinšek, ki je edina sedela na zatožni klopi, pa je sodišče oprostilo, ker sta bili leta 1946 še mladoletni.

Ponovno bodo pričeli z delom v tržiški tovarni olja

Dolgo časa se že vleče spor, ki je nastal v tržiški tovarni olja. Delavci so dolgo časa vztrajali na svojih zahtevah, da mora tovarna obratovati z nezmanjšano delovno silo, ki pa naj bo tudi dostojno plačana. Delodajalci so se temu uprli, nakar so delavci, ogorčeni zaradi sovražnega stališča kapitalistov, tovarno zasedli in jo dolgo časa branili. To je bilo junaško dejanje tržiških delavcev zaposlenih v oljarni, ki je želo med tržiškim prebivalstvom kakor tudi med ostalim prebivalstvom naše pokrajine, val simpatij in dejanske podpore.

Končno je v spor posegla tudi oblast. Delavska zbornica, ki je bila glavna zastopnica delavskih teženj, se je pokazala premalo močna, da bi vzdržala ta naval, zato imajo danes delodajalci oblast v tovarni skoraj popolnoma v svojih rokah.

Zastopnik vodstva tržiške oljarne «Luzzatti» Trumpi je bil te dni pri goriškem prefektu dr. Palmari, s katerim je imel obširen razgovor o položaju, ki je nastal v omenjenem podjetju. Prefekt je medtem izrazil upanje, da bo vodstvo podjetja sedaj, ko se je Delavska zbornica izjavila, da ne bo preprečevala mirnega reševanja spora, napravilo vse potrebno, da bodo delavci lahko ponovno pričeli z delom. Trumpi je v imenu vodstva dejal, da se bo delo po pregledu inventarja ter odstranitvi že nekaterih nasprotij, ki vladajo v tovarni, pričelo z normalno zmogljivostjo.

FILM

Sestre pod orožjem

Brez dvoma so usmiljenke v pretekli vojni odigrale važno vlogo na vsakem bojišču, kjer so bile tolažnice ranjencev in dobre pomočnice zdravnikom pri njihovi človečanski borbi za ohranitev življenja številnim ranjencem in bolnikom. Vendarle pa menimo, da film «Sestre pod orožjem», ki ga te dni vrtijo v kinodvorani «Vittoria» in ki je posvečen vsem usmiljenkam ne ustreza namenu, kateremu je bil posvečen.

Zgodba v kateri imajo glavne vloge znane filmske igralke kakor Colbert, Goddard in Veronika Lake je pripravljena za sentimentalne ljudi in išče učinek ne v predanosti usmiljenk, ampak v njihovem sentimentalizmu, ki se izraža med Jannette (Colbert) in poročnikom Jimom. Seveda je to filmu škodljivo, ker mu zmanjša vrednost katero bi sicer drugače imel.

Dejanje se odigrava na Bataanu in Corregidorju v zadnjih mesecih 1941. leta in v prvih 42. V bolnici na Bataanu se odigrava prvi del filma, Japonci prodirajo, usmiljenke dajejo vse iz sebe za pomoč ranjenim vojakom. Vršijo se pogosti zračni napadi in več teh usmiljenk pade pri izvrševanju svoje dolžnosti. V tem delu filma je tudi prizor, ki je menda najlepši in najbolj človeški: smrt sina «Mame Crey» (Goddard). Mama Crey, po činu kapitan in ki ima vodstvo nad ostalimi usmiljenkami, najde pri truplu sina besede, ki globoko ganijo. Tudi žrtev Olivije (V. Lake) je lep prizor, vendarle pazljivemu gledalcu ne bo ušlo to, da je ta žrtev brezmiselna in da bi se mnogo verjetno posrečil beg tudi brez samomora Olivije. V drugem delu filma pa se zgodba dogaja v utrdbah Corregidorja in je znatno slabši od prvega. Jannete se tu poroči z Jimom in dejstvo, da pade v nezavest samo ob govorici, da domnevajo, da je njen mož izgubljen, pokvari film. Kako je to mogoče, da žena, ki je gledala tisočkrat smrti v obraz, sedaj samo ob eni besedi izgubi vso svojo moč in pade v obup in da si želi le smrt.

Po stari ameriški navadi je tudi vojna prikazana nekoliko otročje. Bombardiranja pa noče nikoli biti konca in ko gledaš prizore takih napadov se ti zdi nemogoče, da je tako malo žrtev.

M—n

Še o delovni sili

Potrebno je, da se k temu vprašanju še povrnemo. Že v prejšnjem članku smo govorili o tistih delovnih kolektivih, ki so imeli v prvih poletnih mesecih polno neopravičenih izostankov z dela. To prav gotovo ni v čast personalnim referentom in sindikalnim podružnicam. Potrebna je večja delovna disciplina in delovna zavest.

V naslednjem bomo navedli nekaj primerov.

Pri Edilitu znaša število delavcev 429. Ti so v razdobju od 10. do 20. septembra imeli 70 opravičenih in 119 neopravičenih zamud pri delu. Skupno število obolelih je znašalo 286. Tako znašajo zamude okoli 19 odst. Vsak opazovalec lahko ugotovi, da v tem pogledu položaj Edilita ni ugoden.

Pri stavbnem podjetju v Semedeli znaša odstotek zamud 12. Z opravičenimi in neopravičenimi zamudami dobimo skupno število 291.

Podjetje Ampelea v Izoli ima glede števila bolnih delavcev ter opravičenih in neopravičenih zamud vsekakor prvenstvo. Na skupno število 478 zaposlenih je bilo v času od 10. do 20. septembra izgubljenih 692 delovnih dni.

To nadlogo zamud ne srečujemo samo v naših velikih delovnih kolektivih, ampak tudi v malih, kot na primer v tovarni Marzari v Kopru, kjer znašajo zamude 26 odst. in v podjetju Salvetti v Piranu, kjer dosegajo 25 odst.

Navedli bi lahko tudi druge podatke, toda zaenkrat nočemo naštevati nadaljnjih delovnih kolektivov, temveč hočemo naznačiti v splošnih obrisih naloge, ki se jih mora zavedati vsak personalni referent: Njegova dolžnost je, da uredi racionalno delovno silo v posameznih oddelkih delovnih kolektivov, da pozna dobro točno število v tovarni ali podjetju zaposlenih oseb in podobno. Delovni odnosi med direkcijo podjetja ali tovarne ter sindikalno podružnico morejo biti redni in pravilni. Za personalnega referenta mora pomeniti delegat tovarne avtoriteto, od katere prejme nasvete in pomoč za reševanje dnevnih vprašanj. Iz vsega tega izvira, da mora personalni referent dnevno vedeti za število zamud in mora od vsakega vodje oddelka zahtevati dnevno evidenco o številu prisotnega in neprisotnega osebja.

Naloge odgovornih funkcionarjev so torej točno določene, tako da bi vprašanje neopravičenih zamud praviloma sploh ne smelo obstajati. Sedaj pa se dogaja, da zgubljamo dnevno na tisoče delovnih ur kar slabša stanje delovne sile.

V ODDELKU DOMAČE INDUSTRIJE NA RAZSTAVI V KOPRU

Vozni red avtobusov in parnikov na gospodarsko razstavo v Kopru

I. Avtobusna zveza z Divačo *(vozijo 4 avtobusi)*.

ODHOD IZ KOPRA V DIVAČO

0.20
5.00
12.00
15.00
17.00

ODHOD IZ DIVAČE V KOPER

3.15
9.10
15.00
18.00
22.00

II. Vozni red parnika «VIDA»

Odhod		*Prihod*
10.50	Sv. Nikolaj	
	Koper	11.00
23.00	Koper	
	Sv. Nikolaj	23.10
	Izola	23.40
	Piran	24.10
	Portorož	24.20
7.20	Piran	
	Izola	7.55
	Koper	8.30

III. Vozni red bark

Odhod		*Prihod*
5.30	Portorož	
	Piran	5.40
	Izola	6.10
	Koper	6.50
9.00	Portorož	
	Piran	9.10
	Izola	9.40
	Koper	10.10
12.15	Koper	
	Izola	12.45
	Piran	13.20
13.30	Piran	
	Izola	14.00
	Koper	14.35
15.00	Koper	
	Izola	15.30
	Piran	16.10
18.00	Koper	
	Izola	18.30
	Piran	19.15

ISTRSKI DNEVNIK

Podružnica uredništva Primorskega dnevnika v Kopru - Ul. Cesare Battisti 2 - Telefon 70

S TRETJE RAZSTAVE GOSPODARSKE DEJAVNOSTI

V oddelku za ribištvo in kmetijstvo

Ko obiskovalec zapusti prvi oddelek, kjer so razstavljeni izdelki obrtnikov, STIL-a in ženske obrtne šole, se napoti skozi vrata na desno v oddelek za kmetijstvo in ribarstvo. Moramo priznati organizatorjem tega oddelka polno samoiniciative in dobrega čuta za tako okusno urejen oddelek. Zdi se, kot da si prišel v nekak naravni vrt. Nikjer ni nič brezpotrebnega praznega prostora.

Takoj na desni so razstavljeni nekateri stroji jugoslovanske proizvodnje. Napis pravi, da bodo podlaga mehanizaciji in strojne obdelave zemlje v našem okrožju.

Takoj naprej je zelo dobro urejena razstava ribištva. Napis pravi: RIBISTVO PREŽIVLJA ENO SESTINO NAŠEGA PREBIVALSTVA. Ta nas je ustavil, da smo zelo natančno pogledali, kaj vse vsebujejo tisti majhni bajerji z barkami in mrežami, mimo katerih gredo obiskovalci, ne ba bi se veliko ustavljali. Naravno je, da obiskovalec išče rajši tiste privlačne in nove stvari, ki jih še ni videl in ki že od daleč zadenejo njegovo oko. Pri tem pa mogoče gre mimo tistih, ki bi mu res nekaj povedale in ga naučile. Iz tega vzroka se bomo malo dalje pomudili ob našem ribištvu.

Prvi bajer, ki pravzaprav predstavlja morje v miniaturi z barko, čolnom in mrežo, nas seznani z lovom na tune. Ko smo v menzah jedli letos tiste okusne pečene dele tunov, prav gotovo nismo pomislili, kako jih lovijo. Lov na tune se vrši po navadi z eno veliko in nekaj manjšimi barkami. Za to je potrebna tudi velika in iz zelo močnih vrvi spletena mreža. Na večji barki je na glavnem jamboru opazovališče, kjer ribič opazuje z daljnogledom premikanje podvodnih jat tunov. Na njegov znak obkrožijo s čolni, ki vozijo mrežo, jat in jo tako ujamejo kot v vrečo. Množice tako zajetih tunov dosegajo včasih tudi dva vagona in pol. Včasih se mreža zaradi prevelike teže tudi pretrga in tako ribiči izgubijo skoro ves plen. Navadno je zaposlenih na tunolovkah 11 mož, ki so vsi zelo vajeni morja in svojega poklica.

Drugi bajer predstavlja lov s plivarico, ki je tudi lov na veliko. Tu je treba, da povemo, da tehta suha mreža plivarica (saccaleva) do sedem stotov, in da je dolga do 120 ribiških korakov. Druge mreže pa tehtajo tudi do devet in pol stota. Ribiški korak je toliko kot doseže ribič z razširjenimi rokami.

Ribiška zadruga iz Kopra prikazuje lov s koco, piranska ribiška zadruga pa lov na ostrige. Zanimiv je lov na ostrige, ki se vrši takole: Barka ima privezano zadaj z močno vrvjo veliko mrežo, katero vleče za seboj. Mreža ima privezano zadaj veliko plutovino, ki jo drži v določeni globini. Iz plutovine moli majhen količek, ki kaže smer mreže.

V vseh bajerjih so na dnu razne morske živali, kot morska žaba, morski jež, morska zvezda in druge, tako da se obiskovalec lahko seznani tudi s podvodno favno — živalstvom.

Ko se obrneš naprej, imaš na levi znova skupino kmetijskih strojev jugoslovanskega izdelka. Naše naloge v kmetijstvu: Večji hektarski donos, boljši pridelki in pridobivanje plodnih površin, se glasi napis ob strani. Kako velik je pomen teh besed. Stroji kot kosilnica «Pobeda», žetveni stroj «Partizanka», trier, plug, sejalni stroj, ki seje 16 vrst naenkrat, so vsi izdelani v novih tovarnah, ki so pridobitev NOB. S temi bomo tudi izboljšali naše pridelke in dosegli perspektivo, ki je označena na napisu.

Okrajna uprava vodovodov in melioracij je tu nazorno prikazala izgradnjo namakalnih naprav. Tu vidimo kako se vrši borba proti suši, ki smo jo začeli v našem okrožju v večjem obsegu. Tako je v teku gradnja cementnih kanalov na bivših ankaranskih solinah in v dolini Mirne. Večja regulacijska dela pa so bila izvršena v Sečjolski dolini. Obiskovalec vidi glavni kanal, od katerega se odcepi več stranskih, ki dovajajo vodo na njive.

Na grafikonih je razvidno kako se še na druge načine borimo proti suši. Z globokim obdelovanjem in s pogostim rušenjem skorje na površju zabranimo, da bi voda prehitro izhlapevala iz zemlje in ostaja tako shranjena za rastline, ki jo lahko uporabijo v časih suše.

Velika privlačnost so pridelki sadja, grozdja, semen in zelenjave. Te razstavljajo naše KDZ, privatniki, komunalna podjetja in Kmetijska šola v Skocijanu pri Kopru. Takoj ob začetku imata KDZ Kampel - Salara in Kmetijska šola razstavljeno zelo lepo koruzo v storžih in zrnju. Pšenico v zrnju razstavljajo KDZ Savudrija, Sv. Marija na Krasu, Puče - Koštabona in Kmetijska šola. KDZ iz Vanganela razstavlja zelo lep krompir. Najlepši in najdebelejši krompir ima na razstavi KDZ iz Ankarana in še KDZ Puče - Koštabona.

Marij Ruzzier iz Strunjana razstavlja zelo lepe hruške, prav tako Ivan Šturman iz Dekanov in Ivan Spuzik iz Momjana. Pitane debele lešnike razstavlja KDZ iz Martinčičev, KDZ «Prvi maj» iz Buj pa lepa jabolka in hruške. Ivan Knez iz Strunjana ima na razstavi zelo debela granatna jabolka in kaki. Tudi Peter Cappi iz Semedele razstavlja posebno debela granatna jabolka.

Zelo lepo grozdje razstavljajo Peter Babo iz Buj, Ivan Kozlovič iz Kampela, ki ima en sam grozd z jagodami, ki dosegajo debelost drobnega oreha. Tudi ostali razstavljalci imajo zelo lepo grozdje.

Komunalni sektor iz Portoroža razstavlja prvovrstno in zelo debelo rumeno, rdečo in zeleno papriko. Rafael Ramani iz Kopra, Jože Majer iz Kopra in Tomaž Vatovani iz Semedele razstavljajo prvovrstno čebulo.

Kot zanimivost razstavlja KDZ iz Dajle tudi dve rastlini bombaža z že zrelimi plodovi in škatlo obtrganega bombaža. Podzemske ali ameriške orehe razstavlja KDZ iz Kroga.

Velike fotografije in grafikoni prikazujejo perspektivo nadaljnjega razvoja našega sadjarstva in vrtnarstva, ki sta dve glavni panogi kmetijstva.

Tam v ozadju čaka obiskovalca že novo presenečenje. Kar 14 velikih živih prašičev, ki so razen enega vsi požlahtnjene nemške pasme ne potrebujejo nobene reklame. Vsi presegajo težo treh stotov, najtežji pa ima celo 430 kg. Marsikateremu obiskovalcu se pocedijo sline ko vidi toliko — živega mesa, klobas in čevapčičev. No, naj povemo, da bodo že prišli na vrsto. Samo malo naj počakajo tam za Taverno, pa bodo dobili tiste okusne ražnjiče in čevapčiče, ki jih bodo v vsem zadovoljili.

Za zaključek na vse je dobrote, ki smo jih videli, še to: Eden izmed obiskovalcev, ki ni mogel izgovoriti besede čevapčiči in ražnjiči, je tako-le naročil natakarju: «Prego, portatemi una porzione di quello che si pronuncia male, ma si mangia bene». (Prosim, prinesite mi porcijo tistega, ki se slabo izgovarja, toda dobro je).

Spored športnih in kulturnih prireditev v okviru tedna gospodarske razstave

DANES 7. OKTOBRA

ob 15 Krožna kolesarska dirka Koper - Semedela - Postaja za pokal «Gospodarske razstave».

ob 20 Machiavelli «Mandragola» (Teatro del popolo - Reka).

NEDELJA 8. OKTOBRA

ob 8 Start kolesarske dirke za pokal «La nostra lotta»

ob 9 Troboj v lahki atletiki Domžale - Istra - Trst.

ob 15 Krožne motorne dirke Koper - Semedela - Postaja - Koper.

ob 20 Lilian Helman: «Piccole volpi» (Teatro del popolo - Reka).

POBEGI - ČEŽARJI

SPOMENIK PADLIM BORCEM ki ga bomo odkrili v nedeljo 22. t. m.

V nedeljo 22. oktobra bomo v naši vasi odkrili spomenik padlim borcem. Spomenik bo izražal hvaležnost vseh domačinov in vsega istrskega prebivalstva nekaj nad 60 v NOB padlim, v taboriščih umrlim in kot talcem ustreljenim junakom in junakinjam, ki sta jih nasilni fašizem in nemški nacizem poslala v smrt.

Spomenik, ki bo stal v sredini obeh vasi na več stopnic dvignjenem prostoru pred zadružnim domom, bo vsekakor tudi v okras domačemu kraju.

Domačini so s postavitvijo tega spomenika uresničili sklep, ki so ga sprejeli že pred leti. Pri vsem je najpomembnejše to, da smo postavili spomenik z lastnimi sredstvi. Vaščani iz Pobegov in Čežarjev so se izkazali s prostovoljnim delom, kakor tudi s prispevki v blagu in denarju, ki so jih nabrali od soseda do soseda. Najbolj so se žrtvovali bivši partizani, lahko pa tudi rečemo, da so sodelovali tudi skoraj vsi ostali vaščani.

Odkritja spomenika se bodo udeležili borci vsega našega okraja, razni pevski zbori ter mladina in ostalo ljudstvo od blizu in daleč. S tem bomo zopet pokazali, da zna naš narod ceniti žrtve sedanjega rodu. Hkrati bo to velika manifestacija zavesti delovnega človeka, ki je za svojo svobodo in neodvisnost pripravljen doprinesti tudi največjo žrtev — svoje življenje!

Poslužujte se krajevnih ambulant

Okrajni zdravnik vrši ambulančno službo v krajevnih ambulantah po naslednjem sporedu:

DEKANI: v vsak torek od 15. ure dalje;

OSP: vsako drugo sredo od 15. ure dalje;

MAREZIGE: vsak četrtek od 15. ure dalje;

SMARJE: vsak petek od 15. ure dalje.

Teh ambulant se lahko poslužujejo: svojci zavarovancev, ki morajo predložiti bolniški list, vsi invalidi in njihovi svojci, vsi tisti, ki zanje plačuje socialno skrbstvo. Ti morajo imeti potrdilo pristojnega krajevnega LO, ki ga morejo vsake tri mesece obnoviti. Vsi ostali iz zadružnega in privatnega sektorja.

IZGUBLJENA OSEBNA IZKAZNICA

Tov. Ražem Natalija iz Sermina je 4. oktobra zjutraj izgubila na avtobusu, ki pelje iz Sermina v Koper, osebno izkaznico.

Prosi najditelja, naj jo prinese v menzo št. 1 v Koper ali na naslov, ki je na izkaznici.

Vpisovanje na Glasbeni šoli

v Kopru bo trajalo do 9. oktobra. Vpisujejo dnevno od 10 do 12 in od 14 do 17 v Ulici Verdi št. 9.

Ravnateljstvo

Šolska reforma v Istrskem okrožju ter umazana špekulacija tržaškega časopisa

Glede na šolsko reformo v Istrskem okrožju, s katero so bile prejšnje «scuole di avviamento» odpravljene in uvedene osemletke, sta videmski «Messaggero Veneto» in tržaški «Il Giornale di Trieste» dvignila velik hrušč in trušč. Seveda sta prikazala svojim nepoučenim bralcem celotno vprašanje tako, kot da je z uvedbo te reforme prizadejan italijanski šoli in italijanski narodnosti v Istrskem okrožju hud udarec.

Bralec omenjenih listov po prečitanju teh napadov nadalje misli, da ni bilo nikoli in nikjer sprememb v šolstvu, da so bile šole vedno take, kot so danes in da morajo take tudi ostati. Pri tem pozabijo, da zahtevajo spremembe v družbenem in političnem življenju nujno tudi spremembe v šolskem sistemu. Težnja po večji demokratičnosti šolstva, šolskega pouka ter programa se je pojavila tudi po zadnji vojni po vseh deželah sveta.

Bistvo naše šolske reforme je v tem, da se obvezno šolanje podaljša na 8 let in da se v ta namen osnujejo osemletke, od katerih imajo 4 višji razredi isti ustroj in isti učni načrt kot nižja gimnazija. Zato so osemletke povsem izenačene z njo ter bodo tudi dobile naziv nižje gimnazije.

V našem okrožju se je šolska reforma začela uvajati z novim šolskim letom 1950—51 v slovenskih, italijanskih in hrvatskih šolah. Ljudstvo je sprejelo ta ukrep šolske oblasti z zadovoljstvom, ker se zaveda, da se bo izobrazba in kulturna raven naše mladine, ki bo šla skozi te osemletke, močno dvignila in da bo mladini po dokončanem študiju na osemletki odprta pot v višje šole, kot so učiteljišče, višja gimnazija in razne srednje strokovne šole.

Pisca obeh člankov sta poleg nestvarnega in nekritičnega gledanja v svoji zagrizenosti kajpada zamolčala, da delajo tudi v Italiji na šolski reformi, ki je po strukturi ne pa po vsebini na moč podobna naši. Nas zanima ta načrt v toliko, ker se v marsičem strinja s šolsko reformo, ki jo uvajamo v našem okrožju in ki je v Jugoslaviji že pred dvema letoma postala izvršeno dejstvo.

Italijanski minister za prosveto Gonella in njegovi sodelavci so po dolgotrajnih posvetovanjih in na podlagi ankete — zbiranja podatkov, ki je zajelo 300.000 oseb iz različnih poklicev italijanskega prebivalstva, izdelal načrt o šolski reformi v Italiji. Ta načrt bo predložen v obravnavanje italijanskemu parlamentu v najkrajšem času.

Medtem ko delimo pri nas osemletno šolsko obveznost v 4 nižje in v 4 višje razrede, imenujejo v Italiji nadaljevanje šolske obveznosti po končani osnovni šoli «scuola postelementare», ki je v bistvu isto, kar so pri nas višji razredi osemletke.

V osnutku italijanske šolske reforme je rečeno, da se bo ta «scuola post-elementare» sčasoma spremenila, oziroma zlila v enoten tip nižje gimnazije, na kateri se bo pouk latinščine odpravil ali pa občutno skrčil. Večina oseb, ki je odgovorila na anketo italijanskega ministrstva za prosveto, se je namreč izjavila za omejitev pouka latinščine ali celo odpravo latinščine v nižjih razredih enotnega tipa gimnazije.

Novinarja pri «Messaggero Veneto» in pri «Il Giornale di Trieste» sta iz hujskaških razlogov to okolnost seveda zamolčala in v podnaslovu njunih člankov z debelimi črkami napisala, da je latinščina v liceju v Piranu odpravljena. Zamolčala sta zopet, da bo ukinjena samo v nižjih razredih, medtem ko se bo poučevala latinščina v višjih razredih še nadalje v neskrčenem obsegu.

Prav tako nista svojim bralcem namenoma omenila, da bo ustroj italijanske klasične gimnazije v Kopru ostal tak, kot je bil doslej. Neresnično sta tudi poročala, da se latinščina ne bo poučevala na italijanskem učiteljišču v Kopru, ustanovljenem za italijansko mladino Istrskega okrožja.

Toliko obema listoma v odgovor glede šolske reforme. Sedaj še nekaj besed o morali naše šole, ki jo tudi omenjata.

Vzgojne metode, ki so jih uporabljali fašistično vzgojeni italijanski učitelji na okupiranem Slovenskem Primorju, so znane; večkrat smo jih že poudarjali in jih na tem mestu ne navajamo samo zaradi spoštovanja do samega sebe. «Kulturoncšci» in «moralisti» naj vedo, da nismo pozabili tistih žalostnih časov iz črnih dni okupacije. Slovenske, italijanske in hrvatske šole v Istrskem okrožju ne bodo delale sramote tudi najnaprednejšim šolam, med katere gotovo ne spada današnje šolstvo v Italiji.

Nekoč zapostavljena - danes pa cvetoča dežela

Junaška ČRNA GORA

CETINJE

Osem kilometrov ga je že dograjenega in dograjen je nov most, katerega drži 340 stebrov nad prodom in sipinami, po katerih teče ob neurju razbesnela reka. Ta most ni oni, o katerem mi je govorila mati tiste tovarišice. Oni most je v Titogradu, ta pa je že daleč izven njega. Po tem mostu zgrajenem v glavnem le za promet, dovažajo tovorni vlaki iz kamnoloma kamenje brigadam, ki sekajo v zemljo nove kilometre nasipa. K načrtu za osušitev Skadrskega jezera je vključen tudi načrt na železniško progo Titograd-Bar. V ta namen je skozi planino Sutorman projektiran osem kilometrov dolg železniški predor. Nekaj severno od mesteca Bara pri kraju Sutomore na morski strani bo imel ta predor svoj izhod. Po železniškem nasipu, ki ga zdaj gradijo ob Mcrači, pojde pozneje redna proga. Razen tega železniškega predora sta v načrtu še dva druga predora vzporedno ob njem samo eden kot drugi nekoliko niže. Po drugem predoru bo izpeljana avtomobilska cesta, po tretjem predoru pa odvodni kanal, tako velik, da bodo lahko po njem pluli manjši parniki. Skozi ta kanal se bo odtekala ona voda, ki je jezero ne bo moglo več sprejeti, ko bosta zgrajena na njem oba osuševalna nasipa.

Z graditvijo tega odvodnega kanala se bodo preprečile poplave na albanski strani in ne bo albansko ljudstvo trpelo nobene škode. Se pridobilo bo 1200 ha plodne zemlje.

Prvotni načrt za osušitev jezera je bil drugačen, preprostejši in laže izvedljiv. Namesto sedanjega odvodnega kanala skozi predor pod Sutormanom, bi bila struga reke Bojane toliko poglobljena, da bi lahko sprejemala in oddajala v Jadransko morje vse vode, ki prihajajo s planin. Reka Drim, ki se sedaj izliva v Bojano, bi dobila svojo lastno strugo in se po njej stekala naravnost v morje. To bi tudi Bojano občutno razbremenilo. Te predloge, ki jih je 1947. leta izdelala mešana jugoslovansko-albanska komisija, je po Kominformu albanska vlada zavrgla in odstopila od izsuševanja jezera. To je storila v edino in izključno škodo albanskega ljudstva. Izsušitev jezera bi Albaniji prinesla 31.231 ha zemljišča, s katerim bi postala gospodarsko popolnoma samostojna. Morda se nikjer drugje tako ne zrcali izdajstvo albanskega vodstva nad lastnim narodom kot prav v vprašanju osušitve Skadrskega jezera. Preprostemu človeku je kar neumljivo, kako je mogoče tako globoko pasti in ne videti več ljudske bede in trpljenja. Vendar je tako. Taka so dejstva, ki jasneje in bolj prepričljivo govorijo od besed.

Nekaj dni za tem sem bila v Ulcinju. Na vrhu terase petnadstropnega doma oddiha, ki nosi ime «Ivan Milutinović», sem se z nekim domačim dekletom razgledovala po divni okolici. «Lansko jesen sem bila dva meseca na Bojani,» mi pravi, «V brigadi sem bila, ki tam gradi nasip. Albanci na drugi strani so nas molče in nekam žalostno opazovali, kot da bi vohali nesrečo, ki jo oni ne smejo odvrniti od sebe. Iznenada je res pričela Bojana naraščati. Začela se je zlivati čez bregove. Na našem bregu, kjer je bil nasip, je prestopila za dobro ped. Na njihovem se je zlivala v hiše in odnašala drobnico. Lovili so jo po vodi, jo vlekli iz nje in znova jim jo je voda odnesla. Tako je, če ni pravega gospodarja», je zaključila. Osuplo sem pogledala v njen mladi obraz in si mislila: izkušnja izmodri tudi mladino in jo nauči razsojati. Ne gleda stvarnosti samo ob strani, temveč je njen neposredni oblikovalec in ustvarjalec. Domovina je tako vsa njena, del njenega znoja in njenih naporov. Kako bi ne znala ljubiti in ceniti tega, kar si na tleh domovine gradi z lastnimi rokami?

Za seboj smo pustili ravna polja bogate Zete, fige, vinograde in bombaževe nasade. Za spomin sem si vzela nekaj bombaževih vlaken in zeleni še nedozorel plod. Vozili smo se preko ravnine, ki se je širila v prostranost brezmejnega travnika. Nekje v daljni daljavi so bile Prokletije, znameniti gorski masiv silovitih albanskih gora. Na nasprotnem obrobju je bila Rumija in Sutorman.

«To je jezero,» nam pravi naš spremljevalec. «Vse to ozemlje, po katerem se sedaj vozimo, je jezero. Če bi ne bilo letos take suše, bi tu zdaj že stala voda. Zgodi se, da kadar naraste, pride onkraj Plavnice celo do Golubovca.

Plavnica je razsejana vas ob jezerski obali. Iz nje vozi v Titograd mala lokomotiva, skoraj igrači podobna, ki ima vsega dva, tri, železniške vozove. Tudi ta železniška proga je iz dobe črnogorskega kralja Nikolaja in je le nekako nadaljevanje proge Bar-Virpazar. V Virpazaru prestopijo potniki na ladjo, se vozijo z njo po jezeru do Plavnice in v Plavnici znova vstopijo na železnico. Jezero se v zajetnem rokavu zajeda pri Plavnici v suho zemljo. Nekaj časa smo tam ogledovali «bagrez», to je ladjo z različnimi dvigalnimi pripravami za poglabljanje struge. Na verigi se sučejo nekake posode, ki zajemajo močvirnato vodno dno. Iz njih se odceja odvišna voda kakor skozi rešeto, ob strani pa teče po dolgem žlebu med vodo črna, mastna prst na suha tla. Tu poglabljajo strugo, bolje jezersko dno zato, da bi ladje lahko vozile prav do Plavnice.

Jezerska planjava se v neštetih takih rokavih, kot je pri Plavnici, zajeda na severnem robu jezera med odrastke črnogorskih grebenov in tvori med njimi fjordom podobne zalive. Južna, to je albanska obala, je skoraj ravna, ker si jezero tam nikjer ne išče poti v notranjost, nekje daleč na jugu je mesto Skader, po katerem je dobilo jezero svoje ime. Zanimivo pa je to, da ga v Skadru ne imenujejo tako, pravijo mu Blato, morda zaradi tistih njegovih predelov, kjer se poleti voda odteče. Ob bregovih jezera rastejo kaj čudni plodovi jezerskega kostanja. Koničasti in roglati so na vse strani. Čeprav rastejo v vodi in poganjajo iz nje, potrebujejo plodovi obilo dežja. Brez dežja ne obrodijo.

V Golubovcu, kjer je ravnateljstvo podjetja, ki vodi osuševalna dela na jezeru in tudi vsa druga melioracijska dela v Crni gori nama je inženir, po rodu iz Celja, razgrnil načrte, ki so pokrili nad polovico prostora. Na teh načrtih nam je on sam obrazložil potek osuševalnih del.

Skadrsko jezero samo je mladO, zamisel za njegovo osušitev pa je stara, toda nikoli se ni mogla uresničiti, ker so se preveč križali interesi evropskih sil. Tudi stara Jugoslavija se je s tem načrtom ukvarjala in se menila z albansko vlado. Delj od pogovorov pa ni prišlo, ker se tudi praktično ni mislilo na kaj več kot na gole pogovore in načrte. Šele odločnost in volja ljudskih množic nove Jugoslavije jih tudi uresničuje.

Ni tu mišljena osušitev vsega jezera. Kaj takega bi bilo tudi nemogoče, v tistem delu jezera, ki je pod morsko gladino. Mišljena je osušitev onega dela jezera, ki je pod vodo le preko jeseni, zime in pomladi, ter onega dela jezera, kjer dno ne dosega take globine — 40 do 44 metrov, kot jo dosega na zahodnem bregu. Se v rimski dobi je bila na jezerskem dnu žitnica in mnoga naselja okoli jezera so celo starejša od samega jezera. Takrat pa je bila reka Bojana plovna. Šele pozneje je reka Drim, ki prihaja iz albanskih planin, začela vanjo nanašati sipine, da je tako postajala Bojanina struga vedno bolj plitva. Reka Drim je v teku stoletij tudi strugo večkrat menjala. Zdaj je tekla proti Bojani, zdaj proti Zadrimju in se tam izlivala v morje. Od tega, kje je tekla reka Drim, je bila odvisna vsa tista okolica. Kar oživela je, ko si je Drim utiral pot proti Zadrimju. V preteklem stoletju od 1846. leta pa si je reka Drim začela utirati proti Bojani popolnoma novo strugo. Tej strugi pravijo Drinjača. Drim in Drinjača sta prinesla s seboj grmade množine peščenih naplavin in zagozdila vodi odtok k morju, kolikor bi ji bil potreben. Jezero se je dvignilo na dva metra in najboljša zemlja je ostala pod vodo. Tako je od tedaj v obdobju desetletij ugrabila voda 20.000 ha zemlje, ki se bo z osušitvijo jezera vsa pridobila nazaj.

(Nadaljevanje sledi)

MARA SAMSA

GOSPODARSTVO

TRGOVINA • INDUSTRIJA • PROMET • FINANCE

Italijanski državni dolg narašča

Prvi odmevi «atlantskih ukrepov» na italijanskem trgu

Poročilo o zadnjem zasedanju ministrskega sveta v Rimu navaja, da bo izdala državna blagajna zaradi novih potreb (zlasti oboroževanje in investicije z deloma strateških vidikov) po finančnih sredstvih v tekočem in prihodnjem finančnem letu novo serijo «blagajniških zapisov» (buoni del tesoro). Zaenkrat še ni povedano, za kolikšno celokupno vsoto jih bodo izdali, marveč le to, da bodo po zapadlosti na 9 let. Zaradi tega sodijo nekateri, da bo vlada skušala doseči priliv vseh razpoložljivih fondov denarnega trga za takšno investicijo. Ti zapisi naj bi deloma tudi konvertirali navadne blagajniške zapise, ki jih izdaja državni zaklad od meseca do meseca.

S tem v zvezi je treba opozoriti na naraščanje notranje italijanske javne zadolžitve. Dne 30. junija 1948 je znašal notranji javni dolg 1730 milijard lir. Leto dni pozneje že 2146 milijard ali 416 milijard več. 30. junija 1950 je bilo stanje še slabše, namreč 2577 milijard ali 431 milijard več. In sicer kljub temu, da se vrednost t. j. kupna moč lire od sredine 1948 do sredine t. l. bistveno ni mnogo izpremenila. Ta zadolžitev odn. njen letni prirastek je znaten, ako pomislimo, da računajo letni prihranek Italije, ki je na razpolago za kapitalne investicije, na okrog 1500 milijard lir. Skoraj tretjino te vsote torej požre letni prirastek državnega dolga.

Zasebni finančniki se zaradi tega precej razburjajo, češ da ostane premalo sredstev za investicijske potrebe gospodarstva, vendar pa protestirajo le proti državnim investicijam v gospodarstvo in tistim skromnim, ki naj bi imele «socialni» pomen, nikakor pa proti izdatkom za oboroževanje, policijo itd. Milanska borza je o objavi o izdaji blagajniških zapisov pokazala nekaj nazadovanja tečajev, zlasti papirjev industrij potrošnih sredstev. Fiat n. pr., ki se bo okoristil z oboroževalnim programom, je, nasprotno, bil trden.

Na zapadu, zlasti v Nemčiji poročajo o nagli in neverjetni konjunkturi vse industrije in drugega, kar je le deloma v zvezi s pripravami novega orožja in vojaških rezerv itd. Razen delavskih organizacij pa sedaj celo nevtralni opazovalci-kapitalisti, kakor so Svicarji, opozarjajo na veliko navidezno st te konjunkture, ki vodi do omejevanja sredstev za civilno potrošnjo in s tem v bistvu do zniževanja življenjske ravni. Temu treba pridružiti še poviševanje davkov, s čimer hočejo atlantski finančni strokovnjaki zavirati inflacijski pritisk, kar pa v resnici še bolj zaostruje položaj najrevnejših slojev.

Ako od te splošne slike preidemo na Italijo, je treba zabeležiti, da je milanski trg že v velikih težavah glede oskrbe s starim železom in železovimi kovinami. Italija je glede tega, kakor glede premoga in petroleja navezana skoraj izključno na uvoz. Inozemstvo pa je na podlagi že opisanega konjunkturnega «booma» bodisi odložilo dobavne roke, bodisi sploh odpovedalo dobavna naročila. Milanski trgovski krogi so zaradi tega v velikih skrbeh. Po drugi strani seveda ta pojav grozi ustaviti ali vsaj zmanjšati proizvodnjo italijanske težke in mehanične industrije. Izvzeta utegne biti le ona, ki bi ji v štabih atlantskih gospodarskih strokovnjakov dodelili posebne naloge v splošnem oboroževalnem okviru. Italijanski uvozniki, ki pač v tem primeru ne bi imeli dosedanjih prostosti glede trgovanja, si sedaj prizadevajo, skleniti medsebojni sporazum in nastopati enotno bodisi nasproti inozemskim dobaviteljem, bodisi notranjim odjemalcem. Prve konkretne ukrepe so v tem smislu sprejeli uvozniki železa in kovin.

S kakšnimi težavami se mora tudi sicer boriti italijanska industrijska proizvodnja, ki ji inozemska, zlasti ameriška konkurenca, sproti reže korenine, kaže poročilo o nazadovanju prodaje traktorjev na domačem trgu. Ta proizvodnja je v Italiji zelo razvita in poljedelstvo dežele potrebuje še mnogo traktorjev in drugih strojev. Toda zadnja leta dela inozemsko blago velike ovire domači industriji: v 1948 so uvozili v Italijo le 220 inozemskih traktorjev, lani pa že nad 1000 in v prvih petih mesecih letošnjega leta kar 1250 traktorjev. Ker notranji trg v sedanjih prilikah ne prevzame več ko 3500 vozil letno, pomeni poprejšnje število, da bo domača traktorska proizvodnja na domačem trgu, ako gre tako naprej, prišla v podrejen položaj. Konkurenčni traktorji prihajajo iz inozemstva, medtem ko je baš poročilo OEEC računalo, da more Italija doseči letno proizvodnjo 12.000 traktorjev, od katerih bi jih 5000 letno porabila doma in ostalo izvozila zlasti v južnoameriške države. Pri sedanjem dejanskem stanju pa za ta načrt slabo kaže.

Dne 29. pr. m. so podražili v Milanu mleko v nadrobni prodaji od dosedanjih 65.— lir na 70.— lir za liter.

ŠPORTNI DNEVNIK

Jutri v Kopru zaključni dan «Športnega tedna»

Ob 8 start kolesarske dirke za pokal «La Nostra Lotta»; ob 9 lahkoatletski troboj Trst - Železničar - Domžale; ob 15 motociklistične krožne dirke v Semedeli

Ze ves teden se v Kopru vrstijo v okviru športnega tedna v čast III. gospodarske razstave v Kopru razne športne prireditve, Poleg šahovskega in odbojkarskega turnirja so bili razni nogometni turnirji. Jutri v nedeljo pa bo zaključek športnega tedna z izredno zanimivim sporedom, ki ga objavljamo v naslovu.

Kolesarska dirka

Ob 8 bo start kolesarske dirke za II. pokal koprskega lista «La Nostra Lotta». Verjetno bodo pri tej dirki sodelovali poleg istrskih kolesarjev tudi jugoslovanski in tržaški kolesarji. Posebno zanimiva bo borba med tržaškimi in jugoslovanskimi dirkači, kajti slednji se bodo hoteli prav gotovo revanširati za nedeljski poraz, ki jim ga je zadala II. ekipa Trsta v krožni dirki na Bledu.

Proga bo šla iz Kopra skozi Dekane v Portaporton ter Izolo in druga obalna mesta nazaj v Koper, kjer bo tudi cilj.

Kdo bo zmagovalec je težko reči, ker do sedaj še nam niso znana imena tekmovalcev.

Motociklistična dirka

Prav posebno zanimanje vlada v Kopru in okolici za motociklistično dirko, ki bo v Kopru z začetkom ob 15.

Tamkajšnja Ljudska tehnika je znala prav dobro organizirati dirko, ki je nanjo povabila poleg tržaških in istrskih motociklistov tudi Jugoslovane.

Svojo prijavo so poslali tudi bratje Mrak, ki jih že dobro poznamo. Poleg njih bo prišlo še nekaj Jugoslovanov, katerih imena pa so nam še neznana. Organizacijski odbor Ljudske tehnike računa, da bo na nedeljski motociklistični dirki sodelovalo okoli 50 dirkačev.

VINKO MRAK BO SKUPNO S SVOJIMA BRATOMA V NEDELJO SODELOVAL NA MOTOCIKLISTIČNI DIRKI V KOPRU

V. KOLO ITALIJANSKEGA NOGOMETNEGA PRVENSTVA

Torino - nedeljski nasprotnik Triestine

Po nedeljski tekmi je bila bolna skoraj polovica igralcev Triestine. Tako je n. pr. Ciccarelli še sedaj v postelji in je skoraj gotovo, da ne bo v nedeljo igral. Tudi Grosso je bil nekoliko bolan, vendar se je že opomogel in bo gotovo na čelu svoje enajstorice. Vprašanje je še za Boscola, ki mu nekoliko nagaja noga, vendar se zdi, da ni nič hudega in da bo po vsej verjetnosti odličnj tržaški krilec v nedeljo prav gotovo na igrišču, da skupno z ostalimi tovariši pripomore svoji enajstorici do uspeha.

Novost na tedenskem treningu je ponoven nastop Ispira v prvem moštvu. Ispiro se je dolgo prerekal z vodstvom kluba «Triestina» zaradi denarnih vprašanj in kaže, da je tudi to vprašanje rešeno. Verjetno bo že v nedeljo nastopil in upamo, da bo napad nekoliko bolje zaigral. Ispiro je sicer star igralec, vendar je rutiniran in bo mladini, ki sestavlja napad Triestine, prav gotovo koristen.

Nedeljski nasprotnik Triestine je Torino. Ta enajstorica, ki je morala na novo sestaviti svojo ekipo po znani nesreči najboljših igralcev, je postala letos še precej nevarna in ima izredno dober napad, kateremu načeluje Argentinec Santos. Vsekakor bo Torino v Trstu popoln in si bo skušal priboriti vsaj eno točko, da se vsaj nekoliko opomore od nedeljskega poraza, ki mu ga je prizadejal rimski Lazio.

Triestina bo torej nastopila pač z najboljšimi možmi in upamo, da bo znala pripraviti svojim gledalcem prijetno presenečenje in oditi z igrišča ponosno in z dvema dragocenima točkama v žepu.

Atalanta, ki je v nedeljo zgubila, bo imela v gosteh Sampdorio in prognoza se nagiba nekoliko na stran prvoimenovane. Med Genovo in Fiorentino je težko določiti zmagovalca. Fiorentina je sicer v dobri formi, medtem ko je Genova nekoliko slabša, vendar ima to prednost, da igra na lastnem igrišču. Inter bo v nedeljo sprejel v goste enajstorico Napolija in verjetno bo Inter z lahkoto premagal svoje sicer odlične goste. Tudi Juventus bo imela v gosteh enajstorico Rima, ki je v nedeljo zmagala kar s 5:0, medtem ko je Juventus bila prisiljena na neodločen izid in je vrhu tega izgubila vsaj za nekaj mesecev svojega najboljšega igralca Muccinellija, ki leži v bolnici s polomljenimi rebri.

Udinese se bo morala boriti proti Rimu in jasno je, da gredo prognoze v prid rimske enajstorice. Bologna, ki ima sedaj prvo mesto na lestvici, bo igrala proti enajstorici Lucchese in se bo morala izredno boriti, če bo hotela odnesti vsaj eno točko. S tem bi seveda izgubila tudi prvo mesto. Zmaga ji je zato zelo potrebna. Novara-Como in Padova-Pro Patria so tekme, o katerih skoraj ni vredno razpravljati. Favorita, vsaj na papirju, sta prvi dve enajstorici.

Zadnja in najzanimivejša tekma dneva bo vsekakor Palermo-Milan. Za to tekmo vlada veliko zanimanje, kajti prav tu bo moral Milan pokazati, da je res velika in močna enajstorica z odličnim napadom. Igralce ima, videli pa bomo, kaj bodo naredili v borbi proti Palermu, ki je na svojem igrišču ena izmed najbolj močnih ekip Italije.

LAHKA - ATLETIKA

Kdo bo zmagovalec troboja Trst - Železničar - Domžale?

Preteklo nedeljo je Trst moral v borbi z Železničarjem okusiti poraz. Bil je sicer pičel, vendar zadosten, da lahko govorimo o porazu. Toda volja tržaških atletov je, da se v nedeljo, to je jutri, nekoliko revanširajo in seveda, da zmagajo. Seveda bo morda troboj nekoliko v prid tržaškim atletom. Pod vodstvom svojih trenerjev se atleti prav resno pripravljajo in verjetno bomo v nedeljo v Kopru prisostvovali lepim in borbenim tekmam, ki bodo dale marsikateri dober rezultat.

Tudi atleti Železničarja so se ves teden pripravljali za ta nastop, ker hočejo nekoliko izboljšati rezultate, ki so bili doseženi preteklo nedeljo v Ljubljani. Kakor je znano, niso bili doseženi dobri rezultati, ker je bilo tekališče zaradi izrednega deževja preveč razmočeno.

Ni nam še znano, kateri atleti bodo sestavljali tržaško reprezentanco, vendar bi morala po našem mnenju vsebovati za vsako panogo sledeče atlete:

TEK NA 100 M: Trani, Olivieri, Zetto.
TEK NA 110 M ZAPREKE: Venturini, Olivieri, Kebat.
TEK NA 400 M: Sedmak, Fonda, Marušič.
TEK NA 1500 M: Abram, Gregorič G., Gregorič S.
TEK NA 5000 M: Zomaro, Govorčin, Marušič.
SKOK V VIŠINO: Ferfolja, Venturini, Trani.
SKOK V DALJINO: Zetto, Olivieri, Trani.
MET KROGLE: Corsi, Vallon, Stok.
MET DISKA: Abbondanza, Preselj, Babič.
MET KOPJA: Giarolla, Macor, Pitacco.
STAFETA 4x100 M: Venturini, Olivieri, Trani, Zetto

Danes ob 17 mednarodni kolesarski kriterium okoli Semedele

Danes popoldne bo v Kopru zanimiv mednarodni kolesarski kriterium okoli Semedele. Progo bodo morali tekmovalci prevoziti dvajsetkrat in vsakih pet krogov bo cilj z raznimi nagradami.

Te vrste tekem vzbujajo pri gledalcih veliko pažnjo, saj lahko zasleduješ ves potek dirke. Pri tej tekmi bodo sodelovali vsi dirkači, ki so se prijavili za kolesarsko dirko za pokal lista «La Nostra Lotta». Tudi pri tej dirki bodo dobili zmagovalci lepe in okusne nagrade.

IZID ŠAHOVSKEGA BRZOTURNIRJA V KOPRU

Klobučar na I. mestu

V okviru III. razstave gospodarske dejavnosti v Kopru se je vršil 4. t. m. v Kopru brzopotezni turnir večjega obsega. Zlasti velika je bila udeležba mladincev, ki pa si niso priborili nobenega od prvih mest.

Prireditev je bila na verandi restavracije pri stadionu. Po 4-urni borbi je zmagal in prejel prvo nagrado tov. Klobučar Egon. Drugo nagrado je prejel tov. Zerjal Marijan, tretjo tov. Hilej Izak, četrto in peto sta si delila tov. Grmek Armand in Kermavner Boris. Na prvih mestih so torej razen tov. Grmeka tovariši, ki so bili v zadnjih dveh letih skoro vedno med prvimi na brzoturnirjih.

Za turnir je vladalo med koprskimi šahisti veliko zanimanje in so prišli celo gledalci iz Izole. Čas za potezo je bil pet sekund. Za nagrade je poskrbelo vodstvo gospodarske razstave in so bile zlasti prve tri nagrade znatne vrednosti.

V Kopru sta bila v poslednjih 14 dneh dva brzoturnirja, ki sta znatno pripomogla, da bodo mogli koprski šahisti uspešno sodelovati pri šahovskih tekmovanjih v velikem obsegu, ki bodo prirejeni ob šahovski razstavi v Kopru, od 18. do 23. oktobra v mestnem muzeju. Tedaj bodo prišli v Koper tudi jugoslovanski šahovski mojstri, ki sodelujejo na blejskem turnirju.

Določeni so jugoslovanski in avstrijski igralci za nedeljsko tekmo

Na Dunaju so bila objavljena imena avstrijskih reprezentantov za meddržavni tekmi z Jugoslavijo, ki bosta 8. oktobra na Dunaju in v Zagrebu.

Prva enajstorica Avstrije bo na Dunaju nastopila v postavi: **Seemann, Roecki, Happel, Hanappi, Ozwirck, Zwazl, Melchior I, Decker, Wagner, Stojaspal in Aurednigg.** Za rezerve so določeni Pelikan, Stots, Gernhardt, Huber.

Za tekmo B reprezentance v Zagrebu je določila avstrijska nogometna zveza tole moštvo: **Schmied, Pawuza, Smutny, Brinek, Merkl, Golobic, Koerner, Ruegler, Duenst, Habitzl, Koerner II.** Rezerve so: Engelmayer, Kowanz, Linz in Bokon.

V četrtek je bila določena tudi reprezentanca Jugoslavije, ki bo v nedeljo igrala na Dunaju. Izvršni odbor Nogometne zveze Jugoslavije je moštvo sestavil takole:

Mrkušič, Horvat, Stankovič, Cajkovski I., Jovanovič, Djajić, Valok, Mitić, Bobek, Vukas, Herceg. — Rezerve so: Beara, Colić, Živanovič, Spajić.

Holandska in nemška pristanišča v boju proti Trstu pod ameriško padronanco?

Poročali smo že, da je tekmovanje med Trstom in severnozapadnimi evropskimi pristanišči za avstrijski in drugi tranzitni promet zavzelo v zadnjem času ostre oblike, kar odseva zlasti v avstrijskem tisku, ki prinaša odmeve z obeh strani. Zdaj poročajo iz Hamburga, da je pred kratkim obiskal tamošnjega župana njegov rotterdamski kolega dr. P. J. Ond, pač zaradi sporazuma, ki ga pripravljajo že dalj časa med obema pristaniščema. Po poročilu Astre so namreč ameriške oblasti izdelale predlog «Port Equalization», po katerem bi poenotili in prienačili tarife vseh evropskih pristanišč ob Severnem morju. Oba župana sta o tej stvari dolgo in izčrpno razpravljala. V hamburških trgovskih krogih vedo razen tega povedati, da sta se razgovarjala na splošno o širokem sporazumu za sodelovanje in za medsebojno razdelitev tranzitnih prometnih tokov in za točno razporeditev plovnih zvez in linij. V Rotterdamu se je nadalje izvedelo, da so strokovnjaki izročili holandskim oblastem tudi načrt o sodelovanju med Holandsko in Nemčijo na področju železniških in rečnih prevozov. Pri tem računajo predvsem na zajetje švicarskega tranzitnega prometa, kar bi šlo v škodo Genove, Marseilla pa tudi Trsta.

Spričo te vesti se je treba vprašati, kako kaže za Trst v tekmi za avstrijski, češkoslovaški in južno nemški tranzitni promet. Kakor vidimo, puščajo ameriški načrti Trst vsaj glede prometa precej ob strani. Na mesto brezplodnih polemik z Avstrijci in Nemci bi torej tržaški gospodarski krogi morali pritiskati na zavezniške oblasti, ki imajo v današnjem položaju nedvomno tehtnico popolnoma v svojih rokah.

Avstrijska prosta cona v Linzu po vzorcu tržaške

Poročajo iz avstrijskih virov, da se pripravlja ureditev obsežne proste cone v obdonavskem pristanišču Linz, ki jo mislijo urediti po vzorcu proste cone v tržaškem pristanišču. Menda bo zaradi tega prišla v Trst celo posebna avstrijska komisija, da si ogleda položaj in poslovanje tukajšnjih prostih con.

Glede pričetka poslovanja podobnih prostih con pri Insbrucku in Beljaku, ki so jih tudi že sklenili ustanoviti, poročajo, da je spričo dobrega napredovanja pripravljalnih del računati, da bodo v kratkem pričele poslovati.

Jugoslovanski marmor na zagrebškem velesejmu

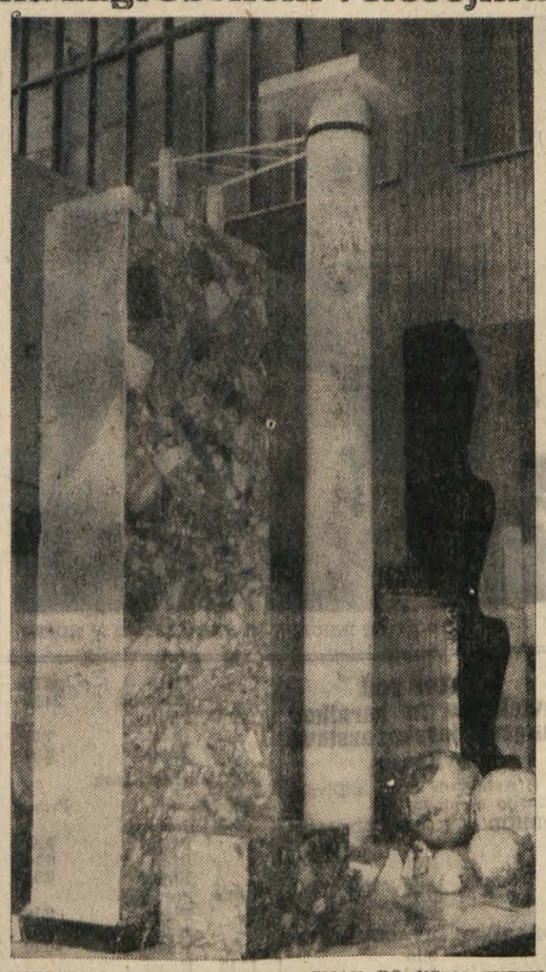

JUGOSLOVANSKI MARMOR JE ZNAN PO VSEM SVETU IN JE VZBUJAL NA ZAGREBSKEM VELESEJMU OBCUDOVANJE

ANTON FURLAN v galeriji "Scorpione,,

MRTVA NARAVA

JETNIKI

UREDNIŠTVO: ULICA MONTECCHI, št. 6, III. nad. — Telefon štev. 93-808 in 94-638. — Poštni predal 592. — UPRAVA: ULICA SV. FRANČIŠKA št. 20, — Telefonska št. 73-38. OGLASI: od 8.30-12 in od 15-18 - Tel. 73-38. Cene oglasov: Za vsak mm višine v širini 1 stolpca: trgovski 60, finančno-upravni 100, osmrtnice 90 lir. Za FLRJ: Za vsak mm širine 1 stolpca za vse vrste oglasov po 10 din.
Odg. urednik STANISLAV RENKO. — Tiska Tržaški tiskarski zavod. — Podruž.: Gorica, Ul. S. Pellico 1-II., Tel. 11-32 - Koper, Ul. Battisti 301a-I, Tel. 70.

NAROČNINA: Cona A: mesečna 260, četrtletna 750, polletna 1400, celoletna 2600 lir; cona B: izvod 3, mesečno 70 din; FLRJ: izvod 4.50, mesečno 90 din. Poštni tekoči račun za STO-ZVU: Založništvo tržaškega tiska, Trst 11.5374. — Za Jugoslavijo: Agencija demokratičnega inozemskega tiska, Ljubljana, Tyrševa 34 - tel. 49-63, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 6-1-90603-7. — Izdaja Založništvo tržaškega tiska D.Z.O.Z. - TRST